

HRVATSKI glasnik

Godina XIX, broj 12

19. ožujka 2009.

cijena 100 Ft

Na II. hrvatskom državnom malonogometnom kupu uz nogomet se i kuhalo; na slici Đuro Taradija peče ribu na rašljama

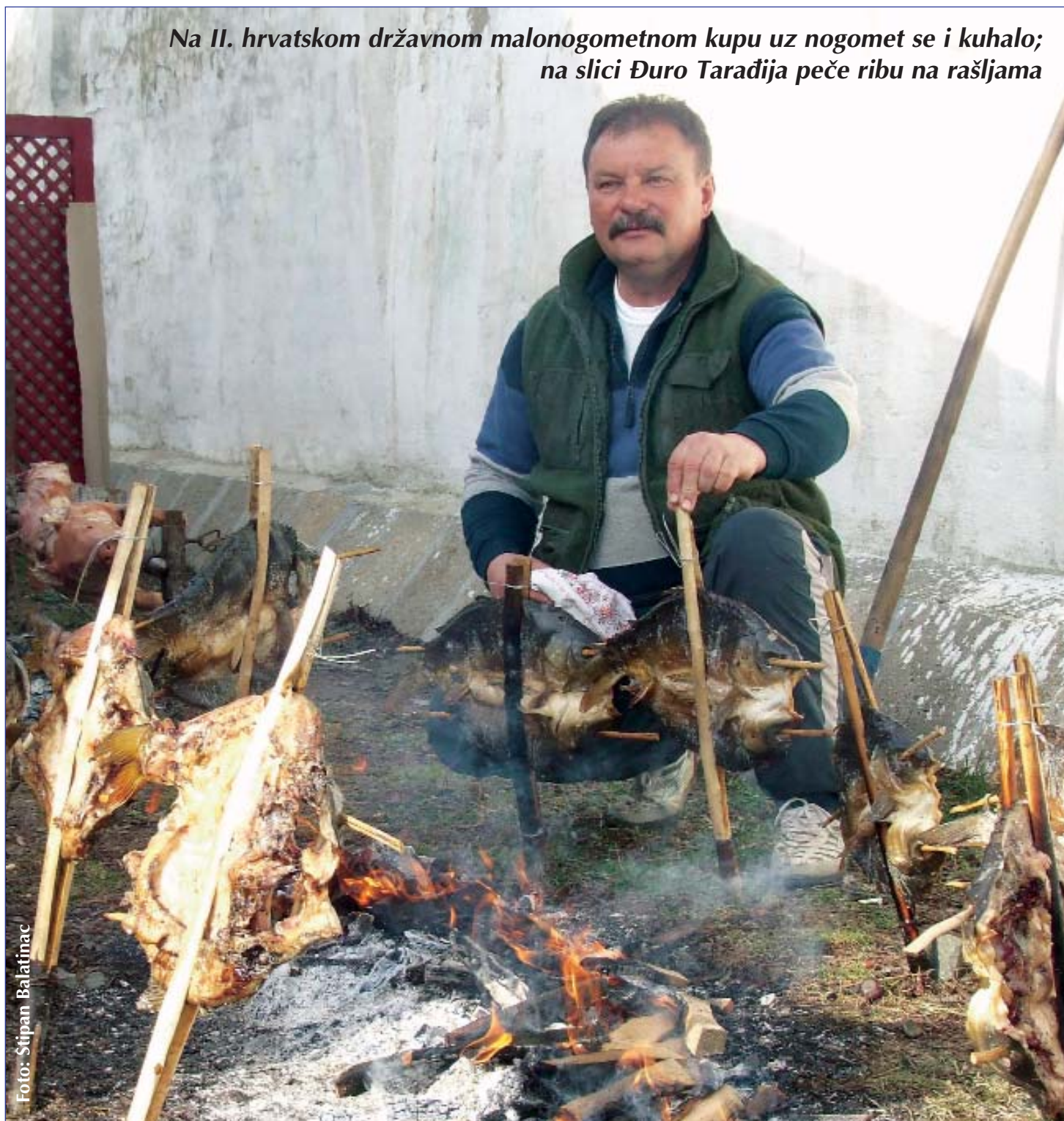

Foto: Stipan Balatinac

Komentar

Jezik je duša naroda

Stari je to južni vjetar ki se zdigne čas za čas, manjim-većim intenzitetom, puhanjem prema Gradišću, bolje rečeno, gradišćanskim tekstom u Hrvatskom glasniku. Pred kratkim je jedan zastupnik protestirao na sjednici krovne organizacije Hrvatov, u ime baranjskih štiteljev, da oni si ne želju štati na gradišćanskom jer da ov jezik ne razumu. Još već nam se vidi kad uz to se još dodaje da oni bi pak bili znatiželjni što se zgoda u našoj regiji. Po tom, jednostavno nije mi jasno kako se razumu onda Slavonci s Dalmatinci, ali Zagorci s Hercegovci kad i njev jezik nije isti. Još se razumu, jer to kanu. Izgleda, kod nas zato nij ingerencije niti volje. Toga svega pak ima kod onih štiteljev ke mi znamo na Kosovu, u Afganistanu, Hrvatskoj, Australiji, Austriji, Nimškoj, Bosni i Hercegovini, ki i zavolj autohtone pisane hrvatske riči čekaju svaki tajedan novi broj tajednika Hrvatov u Ugarskoj. Prlje 15 ljet, po zahtjevu Gradišćanskih Hrvatov, je zaposlena kod ovoga lista novinarka s tom zadaćom da piše i informira na jeziku svojega naroda. Uza to ne smimo zabiti da i Narodne novine su u prošlosti imale gradišćanske pisce Lajoša Škrapića i Lajoša Brigovića, samo razlika je bila morebit u količini člankov, spisov, izvješćajev. Znamda tako je, vjerojatno, za neke ljude i zastupnike i iritirajuće da na ovom području svenek se zgodaju stvari, da su gradišćanske civilne udruge u stalnom pokretu da se nove ideje izniknu iz tla, kako i prijedlogi za aktivno hrvatsko djelovanje, što ne stoji samo od tancanja i jačenja, nek i iz jezika. Mi na ovom jeziku molimo, učimo svoju dicu u zadnjoj uri, a jezik kot duša naroda, nigdor to neće negirati, umira. Znači, duša nam je jur rastrgana, stalno pod metom i pogibeli, iako je nam jedino još to ostalo, uz samosvisti i samopouzdanja. Jer nije vik bilo dično i slavno biti Gradišćanskim Hrvatov, štoveć poznate su nam brojne storijske iz prošlosti, kako su se našim dijakom i studentom u drugi hrvatski krugi rugali, špotali zavolj „kuhinjskoga“ jezika. A mi smo u međjuvrimentu lipo zanemarili, othitili svoju dragocjenu petrovisku, židansku, četarsku, koljnofsku, bizonjsku materinsku rič jer nas je bilo sram, jer smo mislili da smo manjevridni od onih ki govoru standard, i ki su nas sistematično htili uniformizirati s tim jezikom. Ako se za bi, ako se zanemari, ako se briše seoski idiom, gradišćanski govor, što će iz nas ostati? Od česa ćemo mi ili naši nukići biti Gradišćanci? Dobro bi bilo i na ovom se malo diblje študirati takozvanim peljaćem ki muću. Umjesto toga da bi si zdignuli glas i jasno bi zahtijevali naše pravo do riči, slova i jezika, sve dokle ti uskogrudni Hrvati konačno ne kapiraju da pod ugarskim nebom nisu svi skloni zničanju. Hvala Bogu i našoj žilavosti, još ima nas, Gradišćanskih Hrvatov, ke su desetljeća omalovažavali, ignorirali, pritiskavali i probali zasaditi u nami grižnju savisti da nas bude sram zbog našega jezika. Dok unutar Gradišća nuagi znaju nam sugerirati da su naše gradišćanske novine jedino u Austriji, samo zavolj trih slik i jednoga spisa tajedno, i naravno, besplatnoga primanja. Ipak, svi mi ne moremo pobrati šatore pak se ganuti za novinare u Austriji. Iako očividno, tamo se laglje postane od jednoga dana na drugi i cijenjenim i štovanim, pravoda i bolje plaćenim piscem. Tribi bi bilo hitno izreći i na državni forumi Hrvatov, je li nam potrebno gradišćansko (undansko, kemljansko, bizonjsko, židansko, petrovisko...) pero u Ugarskoj, ili ćemo si prodati dušu u jeziku, kot jedni u prošlosti pak i u sadašnjosti.

-Timea Horvat-

„Glasnikov tjedan“

„(...) jer je neotuđivo pravo svakoga naroda da svoj jezik naziva vlastitim imenom, bez obzira radi li se o filološkom fenomenu koji u obliku zasebne jezične varijante ili čak u cijelosti pripada i nekom drugom narodu“, stoji u Deklaraciji o položaju i nazivu hrvatskoga književnoga jezika koja je 17. ožujka 1967. godine objavljena u listu Telegram pod nazivom Deklaracija o hrvatskom jeziku, s prilogima i Deset teza. Od 1991. svake se godine od 11. do 17. ožujka, a od 1997. i odlukom Hrvatskoga sabora obilježavaju u hrvatskoj javnosti Dani hrvatskoga jezika. Spomen je to na Deklaraciju. Baviti se jezikom i promišljati jezik bio bi naš svakodnevni zadatak ako ga želimo sačuvati na ovim prostorima i predati ga našoj djeci. Pjesnikove riječi ocrtavaju bit brige o jeziku i jezik kao osnovnu odrednicu nacionalne prepoznatljivosti. *Polako sam te, uz trud, usvojio. Drevni i lijepi jeziče Hrvata. Da u tebi dišem i da živim s tobom. I onda kad me više biti neće.*

Pitanje uporabe materinskoga jezika, jezika, u našem slučaju, jedne male manjinske zajednice u društvu većinskoga naroda (i ovdje je naglasak na pridjevu manjinski unatoč svim deklariranim pravima na različitost), nije nimalo lagana stvar. Dok, bar danas, na papiru i u zakonskoj normi, poveljama i okvirnim sporazumima, postoje odredbe koje daju njegova jamstva, one se u praksi teško ili nikako ne provode. Možda je to i greška samih korisnika materinskoga jezika i njihove prevelike obzirnosti, odnosno vlastite frustriranosti koja proizlazi iz njegova neznanja. Ali ma koliko mali bio krug govornika i čitatelja materinskoga jezika, on je temelj njegova opstanka i njegova prestiža, ugleda. Ako mi sami ne dajemo poticaj njegovu ugledu, ako on nama samima nije najvažnije pitanje i najvažniji ulog, planski ulog u smislu ulaganja kapitala koji bi donio kamate u dogledno vrijeme, u očuvanju nacionalne samobitnosti, onda ni taj jezik nema izgleda da opstane. Kažu kako je za život i opstanak jezika od presudne važnosti svakodnevna komunikacija između roditelja i djece na tom jeziku. Ako te komunikacije nema, za dva naraštaja će se izbrisati bilo kakvi tragovi jezika u određenim zajednicama, onda ako se djeca OD MALIH NOGU ne uče svakodnev-

noj komunikaciji na tom jeziku. Zajedno s njim/njima iščeznut će i slika svijeta koju njegovi govornici nose u sebi. Poznavanje vlastite povijesti jezika pa i onoga što znači, što je značila i što će sutra značiti Deklaracija, potrebno je da ju razumijemo, a još više da ju počnemo na pravi način provoditi u svoju svakodnevicu, u svakodnevnicu Hrvata u Mađarskoj, ne u njezinu strogoj smislu, nego u smislu ideje i poruke koju ona u sebi nosi, nosila je i nosit će.

Poštovani čitatelju, nadam se kako te je uoči ovogodišnjih Dana hrvatskoga jezika obradovao Hrvatski glasnik koji od 5. ožujka dobivaš na povećanom broju stranica. Taj povećani broj stranica ostvarilo je brojčano isto uredništvo u vremenima kada država sve manje novca želi odvojiti za manjinski tisak, tisak na materinskom jeziku, i nema nikakvu viziju, viđenje na koji način riješiti pravo manjinskih zajednica na informiranje pisanim putem na njihovim materinskim jezicima, unatoč europskim poveljama i sporazumima. Još je tragičnije što ni same manjinske zajednice ne nalaze ili ne žele naći (niti zahtijevaju od države) prikladne, ni strukturalne ni ine okvire u kojima bi djelovao pisani tisak manjina, koji je danas, možemo to slobodno reći, umalo plod zanosa ljudi koji rade u njemu i oko njega. Jer planski planirati nemoguće je iz više razloga; kod svake manjine oni su uvjetovani njezinim specifičnostima, ali sve skupa proizlazi iz činjenice ne poklanjanja pozornosti onome što nas obilježava, hrvatskomu standardnom jeziku, njegovu njegovanju kroz pisani tisak (što bi za manjinske zajednice trebala biti alfa i omega). Pisani tisak manjina nerijetko je tek sredstvo prepucavanja civilne i političke sfere, uguran u strukture i formule koje mu ne osiguravaju ni razvitak ni ikakvu nadu stručnoga razvoja, a da ne govorimo o onome što bi trebao biti temelj medijskoga djelovanja, nezavisnost koja bi trebala krasiti javna glasila, u koja, po mome dubokom uvjerenju, spadaju i glasila manjina u Mađarskoj (uz još mnoge druge uloge i zadatke koje osim toga i danas obavljaju) jer se financiraju iz poreza građana Republike Mađarske, dakle iz moga i tvoga rada, poštovani čitatelju...

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik!

Aktualno

Novo vodstvo Društva Horvata kre Mure

Dana 8. ožujka održana je skupština Društva Horvata kre Mure, gdje su prihvaćeni: novi statut organizacije, izvješće o radu za 2007. i 2008. godinu, te je birano novo vodstvo. Za novoga predsjednika izabran je Ladislav Gujaš, za dopredsjednicu Anica Kovač.

Od 61 člana, na skupštinu se odazvalo 23, stoga, prema pozivu, za pola sata skupština je sazvana. ponovno.

Oкупljene je pozdravio Ladislav Penzeš, predsjednik, i izvjestio nazočne o dnevnome redu, koji je jednoglasno prihvaćen, zatim je vođenje skupštinom preuzeo Tibor Dombai, tajnik Društva.

O izmjeni i dopuni statuta govorio je Jože Takač, u kojem je izmijenjeno ovo: odredilo se sjedište organizacije: sumartonski Seoski dom; među ciljevima uvrštena je suradnja s bilo kojim drugim hrvatskim organizacijama i ustanovama, donesena je odluka o članarini, koja iznosi tisuću forinti za pojedinca, dvije tisuće za bilo koju neregistriranu organizaciju, a pet tisuća za organizaciju koja je pravno lice. Uveden je stegovni (disciplinski) postupak kod isključenja člana, smanjen je broj predsjedništva, a ustroj (struktura) organizacije povećan je s nadzornim odborom. Dogovoreno je i to da se u redove Društva mogu birati i počasni članovi te članovi podupiratelji.

S navedenim izmjenama Skupština je jednoglasno prihvatila novi statut.

Oko članarine razvila se rasprava na koji način da se ona sakuplja. Netko je predložio da se to povjeri manjinskim samoupravama, no drugi su smatrali da to nije njihov zadatak, za članarinu se mora pobrinuti sam član.

Donesena je odluka o tome da Skupština opunomoći predsjedništvo da, smatra li važnim, može sklopiti ugovor o suradnji s drugim organizacijama, te da se skupština održava svake godine u siječnju.

Slijedilo je izvješće Ladislava Penzeša, koji je organizaciju preuzeo prije tri godine, upravo pred manjinskim izborima. On je uspio riješiti zakonske obveze, na manjinskim su izborima pomurski kandidati dospjeli na listu preko regionalne organizacije.

Društvo tijekom dvije godine, osim potpore Saveza Hrvata u Mađarskoj, nije imalo drugih prihoda; samostalna mu je priredba bila samo Pomurski nogometni kup, uz to je potpomagalo neke manje mjesne priredbe. Organizacija trenutno raspolaze sa 70 tisuća forinti, a očekuje se 50 tisuća potpore od Saveza Hrvata u Mađarskoj.

G. Penzeš je naglasio da je nužno ojačati regionalnu civilnu udrugu, te državnu organizaciju, naime ne smije se zaboraviti njihova uloga pri izborima.

Premda je izvješće bilo nepotpuno, Skupština ga je prihvatila jer je već i ova sjed-

nica bila u zakašnjenju, naime ako se Društvo želi prijaviti na još neke natječaje, hitno treba srediti godišnje obveze organizacije.

Tajnik Dombai predložio je osobe za izbornu povjerenstvo; izabrani su: Marta Kramarić, Jože Vlašić i Jelena Doboš Gujaš.

Za predsjednika je predložen Ladislav Gujaš, za dopredsjednicu Anica Kovač. Njih je Skupština izabrala. Za članove predsjedništva izabrani su: Ružica Kertes, Bernadeta Blažetin, Jože Đuric, Čaba Prosenjak i dr. Jože Takač. Izabran je i nadzorni odbor, njegovi su članovi: Tibor Dombai, Kristina Gerőy i Lajoš Vlašić.

Novi se predsjednik obratio nazočnima, zahvalio je na povjerenju i potvrdio da će civilna udruga imati vrlo mnogo zadataka.

Među raznim pitanjima predloženo je da organizacija otvori web-stranicu, da se potraže samouprave i da se traži pomoć od njih kako bi organizacija mogla krenuti s djelovanjem.

Blic-intervju s novim predsjednikom Ladislavom Gujašem

Zbog čega si prihvatio dužnost predsjednika kada je vidljivo da je organizacija oslabjela?

– Zbog jednostavnih razloga; vidim mogućnosti da civilna sfera može ojačati, to moraju priznati i samouprave, sustav se temelji na civilnim udrugama, jer ako uvidimo i izbore idu preko naših udruga, oni se mogu kandidirati na zastupnička mjesta. Mislim da bi ubuduće trebalo uspostaviti što bolju suradnju, i zato sam rekao u uvodnim riječima da je potrebno da članstvo iza leđa našega Društva bude dovoljno jako i na izborima, da se ne stidimo izgovoriti da smo mi kandidati našega Društva, i nakon toga ta suradnja da ne prestane. Mislim da nakon izbora ljudi se individualiziraju, postaju samostalni, nemaju nikakvih obveza prema onoj organizaciji koja ih je kandidirala, također dužnosti ne primaju na tom području, stoga sam mislio da to dogovorimo sa članovima predsjedništva, da se ide na izbore s jednom strategijom koja će nam jamčiti opstanak. Možemo reći da je taj manjinski sustav jedinstven na prostoru Europske Unije, i podosta se govori hoće li to opstati ili neće, može se dogoditi da će ga dati u ruke civilne sfere.

Imaš li neku zamisao glede povećanja

članstva, jer se i na ovoj skupštini vidjelo da nas nema mnogo?

– Spomenuo sam činjenicu da moramo emotivno, osjećajno djelovati na ljude, treba dokazati da to Društvo djeluje. Ako ljudi sudjeluju na priredbi, ako vide da neke stvari mogu zahvaliti njemu, lakše ih je pridobiti. Imamo registrirano članstvo i ja ću im osobno napisati pismo da se izjasne. To moram napraviti i zbog članarine, treba im skrenuti pozornost, a o tome treba proraditi i predsjedništvo.

Bilo je riječi o članarini; mislim da ljudi danas moraju razmisliti kamo stavljaju svoj novac. Zbog čega će biti korisno nekome postati članom pomorskoga društva ako već i plaća za to?

– To je jednostavan odgovor, mi možemo imati općenite programe, a možemo imati programe za članstvo, tu ima raznih mogućnosti, neki članovi imaju povlastice, npr. organiziramo izlet. Ako se tko javi izvana, mora snositi troškove. Ako je tko naš član, onda možda ne mora ili treba manje, ili da bude dobar samo protok informacije. Truditi ću se da ti članovi vide kako je vrijedno biti naš član, a time ćemo moći uključiti i mlade, jer imamo aktivnu mladež, samo joj to treba ugraditi u glavu. Za to je dobar primjer KUD Sumarton. Što je pak vrlo važno: unutar Društva treba zaboraviti međuseoske konflikte i zavist.

Beta

BUDIMPEŠTA – U organizaciji ferencvaroške Hrvatske samouprave i Hrvatske glavnogradske samouprave, 21. ožujka priredit će se sastanak tamburaških orkestara u povodu proljetne ravnodnevice. Program počinje od 19 sati u FMK-u (Ferencvárosi Művelődési Központ, 1096. Budimpešta, Haller u. 27). Gosti su tamburaši iz Gare, Sumartona, Petrovoga Sela i Koljnofa. Nakon programa publiku će zabavljati orkestar Pinkica i Tamburaški sastav iz Gare. Tijekom večeri možete kušati burek.

SANTOVO – Župna zajednica u Santovu i ove godine priređuje trodnevnu duhovnu pripremu za Uskrs, koja će se održati od srijede, 25-og, do petka, 27. ožujka, a već po običaju, za tu prigodu pozvat će u goste dva svećenika, jednog za hrvatsku, a drugog za mađarsku zajednicu. Hrvatsku duhovnu pripremu predvodit će prečasni Franjo Ivanković, župnik iz vojvođanskog Tavankuta, a misna slavlja na hrvatskom jeziku sva tri dana počinju u 18 sati. Pola sata prije mise bit će prilike i za ispovijed vjernika na njihovu materinskom jeziku. Kako se u korizmi križni put vodi naizmjenično jednog tjedna na hrvatskom, a drugog na mađarskom jeziku, u petak, 20. ožujka, u 15 sati križni put u župnoj crkvi vodit će se na hrvatskom jeziku.

PEČUH – Na poziv Trgovačke i industrijske komore grada Pečuha, radi nastavka poslovne suradnje, predstavnici ŽK Osijek početkom ožujka s gospodarstvenicima Osječko-baranjske županije posjetili su Pečuh. Tom su prigodom osječko-baranjski gospodarstvenici održali poslovne razgovore s gospodarstvenicima Baranjske županije.

PEČUH – „Travel Expo“, 14. sajam turizma i putovanja, otvoren je 6. ožujka uz turističku ponudu Osječko-baranjske županije, u sklopu koje su se posebno predstavili grad Osijek, Beli Manastir, Bilje... Sajam „Travel Expo“, koji je u Pečuhu održan od 6. do 8. ožujka, jedan je od najpopularnijih i najuspješnijih regionalnih događaja povezanih s turizmom na južnom Zadunavlju.

BUDIMPEŠTA – Katedra za slavističku filologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta „Loránd Eötvös“ i Hrvatska samouprava II. okruga grada Budimpešte 2. travnja organiziraju jednodnevni znanstveni skup naslova „Kanoni doma i vani“. Tema je skupa razmatranje pitanja vezanih uz prošlost i sadašnjost kanona u književnosti i jeziku. Pitanja koja se postavljaju: ima li uopće kanona, dinamika književnih i jezičnih kanona, kanonske norme i normiranost suvremenoga hrvatskog književnog jezika, odnos književnoga standardnog kanona i dijalekatskog kanona, uloga gramatika u stvaranju jezičnoga kanona, književni kanoni u prošlosti i sadašnjosti, kanoni i žanrovi, hrvatska književnost izvan Hrvatske, izvan nacionalnoga književnog kanona, uloga povijesti književnosti u stvaranju književnoga kanona, mehanizmi jezične i književne kanonizacije.

Zavičajna kuća u Lukovišću

U svečanim okvirima, 6. ožujka u Lukovišću je predana obnovljena izložba u unutrašnjosti tamošnje Zavičajne kuće. U sklopu Godine renesanse, 2008. putem natječaja, uza sudjelovanje i potporu Hrvatske samouprave Šomođske županije (s 10% potrebnih sredstava: 146.000 Ft) Županijski muzej iz Kapošvara putem natječaja uspio je dobiti milijun forinti za obnovu i postavljanje nove izložbe.

Anica Jelić, snaha Pave Jelića, i njezina kći Magda, «potlanje» dijete koje se rodilo u kući

Zavičajna kuća u Lukovišću jedina je zavičajna kuća Hrvata u Šomođu, uz predmete koji se nalaze u inventaru gradskog Muzeju „Dráva“ u Barči, i u šomođskome Županijskom Muzeju „Rippl-Rónai“ u Kapošvaru. Zavičajna kuća postoji od 1985. godine. Kupljena je na poticaj tadašnjega seoskog poglavarstva. Godine 1986. uređena je i otvorena izložba općega karaktera koju je uredio etnolog Muzeja „Dráva“ Zoltán Orszi izlošcima uglavnom iz barčanskog i nešto iz Županijskog muzeja „Rippl-Rónai“. Tadašnji je postav oslikavao način života Hrvata toga kraja, i to s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Nakon više od 20 godina više nego aktualno postalo je pitanje obnove izložbe. Zahvaljujući programu «Zavičajne kuće za zajednicu», u Godini renesanse to je uspjelo Etnografskom odjelu Županijskoga muzeja Rippl-Rónai i etnologinji Orsolyi Kapitány, koja se nada kako će se uz izložbu zainteresirane strane – muzej, mjesna samouprava, civilna sfera, hrvatska samouprava(e) – uskoro moći natjecati i za obnovu same zgrade Zavičajne kuće, gospodarskih zgrada u dvorištu, štale... Naime EU-program «Čuvanje baštine» daje mogućnosti za natječaj toga tipa.

Kako svjedoče arhivski dokumenti, od 1865. godine postoji zgrada od tri prostorije. Po procjenama muzeologa, kuća je sagrađena početkom 19. stoljeća. Godine 1926, nakon požara u selu u kojem je izgorio slamnati krov, kuća dobiva crepani krov. Pošto je naučio kožarski, opančarski zanat, Pavo Jelić (1892–1981) u zadnjoj sobi svoje kuće napravio je svoju malu radionicu. Poslije njegove

smrti rađa se misao da mjesna samouprava kupi zgradu i napravi zavičajnu kuću po uzoru na zdanja toga tipa s početka 19. stoljeća. Kuća je obnovljena 1985, a godinu dana poslije postavljena je i izložba. Godine 1993. obavljani su veći radovi na zgradi, a 2004. županijska samouprava uložila je svotu od 2,2 milijuna forinti za daljnju zaštitu zgrade. Nažalost, 1992. došlo je do promjene vlasničkih odnosa, pa je zemljište postalo zajedničko: Zavičajna kuća s 660 četvornih metara postala je vlasništvo Županijske samouprave, a ostali dio, zajedno s gospodarskim zgradama i štalom, postao je vlasništvo mjesne samouprave. Nije to problem ako se radi usklađeno, ali je problem u tome što nema zajedničkoga nastupa glede održavanja ovoga prostora kao spomenika kulture, koji je u službi javnoga dobra.

To je jedina hrvatska kuća u Šomođu, čuvamo je, kazuju muzeolozi te nastavljaju: Županijski muzej, uz to da je obnovio izložbu, ne može mnogo toga više učiniti, izlaz je u zajedničkom dogovoru i nalaženju rješenja za očuvanje ovoga bisera hrvatskoga pučkoga graditeljstva u Lukovišću. U inventaru i Županijskog muzeja i Muzeja „Dráva“, u

jedna kći udana u Belišće. Svekar je pravio opanke, išao je lađom i preko Drave. Sve što je bilo od kože znao je raditi, radio je i u zadrugi, išao po vašarima do Pečuha, Sigeta, Selurinca, Barče...

U ime Hrvatske samouprave Šomodske županije, koja je pritekla u pomoć Muzeju, njezin predsjednik Jozo Solga pozdravio je nazočne, jednako kao i pobudu Županijskog muzeja za obnovu izložbe te naglasio potrebu što skorije obnove i same zgrade. Svečanosti su nazočili i načelnik Lukovišća József Matyók i predsjednica Hrvatske samouprave Margita Ese.

bpb

LUKOVIŠĆE – Moramo izmisliti kako dalje sa Zavičajnom kućom, kaže predsjednica lukoviške Hrvatske samouprave Margita Ese. Trebalo bi zaposliti jednu osobu, neka se ona brine o kući te o stvarima oko nje i u njoj. Neka se brine i za programe, sadržaje i natječaje, da kuća bude u turističkoj i obrazovnoj funkciji.

BIZONJA, ŠENKOVEC – Bizonjsko hrvatsko društvo, na čelu s Tildom Kőrösi, pripravlja se na Dane prijateljstva Bizonja–Šenkovec, od 17. do 19. aprila. Kako je rekla peljačica Društva, „*ljetos bi kanili naše poštovane prijatelje iz hrvatske stare domovine prijeti i pogostiti na samostalnoj prijateljskoj priredbi, ter da člani obadvih društav iz Šenkovca i Bizonje skupa izdjelaju skupni projekt sudjelovanja u budućnosti*“. U predvidjeni tri dani gosti će uživati u bizonjskoj gostoljubivosti i ponovo će se najti s Hrvatima iz Kemlje ter Staroga Grada. Isto tako je planiran i izlet u austrijsko-slovačko-ugarskom trokutu s ciljem da se upoznaju u susjedni seli živeći Hrvati. Pred kulturnim programom bi bila hrvatska maša, a potom pred bizonjskom publikom zajedno bi se predstavili gosti i domaćini. Na noćnoj fešti otprta je mogućnost da se najde slična opuštenu atmosferu kakova je nas dočekala i u jesen u Šenkovcu. Za treći dan bi ostao posjet u starogradskoj toplici i svenek teško zbogomdavanje prijateljem. Po najnovijoj informaciji, iz Šenkovca pedesetimi čekaju ponovno spravišće u sjevernom Gradišću, uz člane kulturno-umjetničkoga društva, učitelji, ognjogasci, a i penzionisti. Suradnja je med kulturnimi društvima započela 2005. ljeta, a dvi ljeti kasnije je potpisana i Povelja o prijateljstvu i trajnoj suradnji med općinama.

KISEG – U recitiranju hrvatskih pjesam i na naticanju Recital, koje organizira Hrvatsko kulturno društvo u Austriji, u Velikom Borištofu 26. marcijuša, četvrtak, će sudjelovati i dica iz kiseške škole „József Bersek“ kot i iz Dopunske škole kiseške Hrvatske manjinske samouprave, u koj teče hrvatska nastava. Kako je rekla učiteljica hrvatskoga jezika Marija Sabo, pet učenikov, od 4. do 8. razreda nije bilo teško nagovoriti niti pripremiti za gradišćanski nastup u susjedstvu.

ČEPREG – Na poziv Hrvatske manjinske samouprave dotičnoga grada, 27. marcijuša, petak, početo od 18 uri, u mjesnom domu kulture najpoznatiji gradišćanski etnolog, muzeolog dr. Šandor Horvat će održati predavanje pod naslovom „*Vazam kod Gradišćanskih Hrvatov*“. O ovoj temi je govorio nardanski referent prođući tajedan i u austrijskom naselju Trajštofu.

HRVATSKI ŽIDAN – Igrokazačko društvo Petrovoga Sela nastupa u židanskom domu kulture 28. marcijuša, subotu, početo od 19 uri, sa svojom najnovijom komedijom od Hermine Standler *Dragi rodjaki* ku će prikazati 3. aprila, petak, i u Sambotelu, a dan kasnije u XII. okrugu budimpeštanske Hrvatske manjinske samouprave.

održavanju grada Barče, nalazi se značajna zbirka materijalne kulture podravskih Hrvata, velik broj tekstila i ženskih nošnji. I nova izložba sastavljena je iz inventara obaju muzeja. Izložba ima naslov «Život u podravskim hrvatskim selima uz Dravu u prvim desetljećima dvadesetoga stoljeća».

Koncepcija je u skladu s naslovom. Suradnici Etnografskog odjela pokušali su prikazati život i rad posljednjega vlasnika kuće Pave Jelića, opančara, pomoću uspomena članova njegove obitelji, nevjeste, unuka. Ovom izložbom priređivači u prvom redu žele mlade, učenike zainteresirati za prošlost ovoga kraja, za bogatstvo narodne kulture Hrvata i njezino upoznavanje. Cilj nam je, reče Orsolya Kapitány, i jačanje nacionalne svijesti Hrvata ovoga mjesta i cijeloga kraja. Nadamo se posjetima domaćih i stranih turista, i tome kako će upravo ova izložba biti pobuda za potpunu obnovu Zavičajne kuće u Lukovišću. Priređivačica izložbe Orsolya Kapitány uspjela je u dogovorima s potomcima obitelji Jelić, koji danas žive u Pečuhu, i u razgovoru s njima bliže upoznati tu temu. Njezina koncepcija izložbe prikazuje život između dva svjetska rata, s nizom elemenata iz života tadašnje hrvatske obitelji: tkalački stan, kuhinja, krušna peć, tronožac, postelja, zipka... Prednja je soba uređena tako da prikazuje život iz 30-ih godina 20. stoljeća, tradicionalni način života. To je soba za stanovanje. Ostaje kuhinja kao središte zgrade, i komora u kojoj svoje mjesto dobiva i postolarski stol Pave Jelića.

Anica Jelić, snaha Pave Jelića, i njezina kći Magda, «potlanje» dijete koje se rodilo u kući, također su pribivale otvaranju obnovljene izložbe. Ja sam se tu udala, veli Anica Jelić, rođena Dolinac. *Magda se rodila 1949, oko 1953. smo se preselili desetak kuća dalje. Ovdje smo živjeli svekar, svekrva Marija, koja je bila rodom iz Novoga Sela, ja i muž te neoženjeni djever, kaže teta Anica, čija je*

Godišnja skupština Šokačke čitaonice

Već po običaju, na male poklade, u Mohaču je održana godišnja skupština Šokačke čitaonice. Lani izabrano novo vodstvo, na čelu s predsjednikom Đurom Jakšićem, podnijelo je izvješće o lanjskom radu i financijama, te o planovima šokačke udruge za tekuću godinu, što je bez veće rasprave podržano i jednoglasno prihvaćeno.

ZAGREB – Ministar vanjskih poslova i europskih integracija Gordan Jandroković susreo se u petak, 13. ožujka, s ministricom vanjskih poslova Republike Mađarske Kingom Göncz koja je boravila u službenom posjetu Republici Hrvatskoj.

Ministar Jandroković i ministrica Göncz izrazili su zadovoljstvo odličnim prijateljskim i partnerskim međusobnim odnosima Republike Hrvatske i Republike Mađarske.

Govoreći o pristupu Republike Hrvatske u punopravno članstvo u Sjevernoatlantskom savezu, izvijestio je ministricu Göncz da je tijekom ratifikacije Protokola o proširenju u svim parlamentima zemalja članica NATO-a završen te da očekuje skorašnje pohanjivane preostala četiri nacionalna instrumenta ratifikacije u američki State Department.

Izrazili su zajedničko uvjerenje da će Republika Hrvatska na samitu NATO-a u Strasbourgu i Kehl u travnju ove godine sudjelovati kao punopravna članica. U tom kontekstu, ministar Gordan Jandroković zahvalio je Veleposlanstvu Republike Mađarske u Zagrebu koje je kao NATO-ova poveznica pružalo potporu u približavanju Hrvatske NATO-savezu.

Vežano za aktualno stanje hrvatskih pristupnih pregovora, ponovio je kako je plan Republike Hrvatske da pregovori završe do kraja 2009. godine, kao što je navedeno u Planu puta Europske komisije, te pojasnio da Hrvatska traži odvajanje graničnoga spora od pitanja pristupnih pregovora, njihovu deblokadu i rješavanje dvostranoga graničnoga spora sa Slovenijom pred Međunarodnim sudom pravde.

Na sastanku je naglašeno da je upravo ulazak Republike Hrvatske u punopravno članstvo euroatlantskih organizacija model za sve zemlje jugoistočne Europe, a za uspješan dovršetak tog puta Hrvatska treba nastaviti s odlučnom provedbom svih ključnih reformi. U svezi s dvostranim odnosima, ministar Jandroković i ministrica Göncz naveli su čitav niz područja u kojima dvije zemlje žele jaču suradnju, kao što su razvoj energetske i prometne infrastrukture, prekogranična suradnja, suradnja u kulturi, obrazovanju, zaštiti okoliša te zaštiti prava manjina. Predstojeća zajednička sjednica vlada Republike Hrvatske i Republike Mađarske, koja će se održati 26. ožujka 2009. u Mađarskoj, korak je u tome smjeru, naglasili su Jandroković i Göncz. (www.mvpei.hr)

ZAGREB – Ivo Sanader, predsjednik Vlade Republike Hrvatske, 13. ožujka, primio je u Banskim dvorima ministricu vanjskih poslova Republike Mađarske Kingu Göncz. Razgovarali su između ostaloga i o pripremama za treću zajedničku sjednicu dviju vlada, koja će biti održana u Budimpešti 26. ožujka.

Zbog brojnih događanja i programa na male poklade, s jedne strane, a budući da se nije odazvala potrebna natpolovična većina članstva, s druge, skupština je počela s jednosatnim zakašnjenjem. U prostorijama šokačke udruge od ukupno 140 nazočilo tek 37 članova. Kako je međutim naznačeno i u pozivnici, budući da nije bilo potrebnog kvoruma, skupština je odgođena za pola sata i redovno održana. Kako je potaknuto, ubuduće skupštinu će sazvati najvjerojatnije sat vremena poslije, za 18 sati.

Okupljene je na hrvatskom i mađarskom jeziku pozdravio dopredsjednik **Stipa Bubreg**, inače voditelj KUD-a «Šokačke čitaonice». On je ujedno prema pismenoj pozivnici stavio na glasovanje uobičajeni dnevni red: izvješće o lanjskom radu i financijama, plan rada, izvješće nadzornog odbora, izvješće voditelja kulturne, folklorne, dječje djelatnosti, izbor novih članova, i razno, koji je jednoglasno prihvaćen. U nastavku je predsjedavao dopredsjednik **Kristijan Kapča**, zapisnik je vodila **Janja Pavković**, a nazočio je i voditelj doma **Rezső Bachesz**.

Učenje, njegovanje hrvatskoga jezika i izgradnja nove zgrade

Pomladeno vodstvo zaključilo je uspješnu godinu jer su, kako reče predsjednik **Đuro Jakšić**, maksimalno ostvarili sve ono što su zacrtali prije godinu dana. Bilo je i poteškoća, ali, sve u svemu, bila je to uspješna godina. Podsjetivši kako je i lanjska godina započela pohodom bušara i dječjim maskenbalom na kojem se okupilo mnogo djece, nabrojio je niz priredaba koje su ostvarili tijekom godine: Vincecija (u organizaciji Zoltana Horvata), natjecanje vinara, Antunovo, ribičko natjecanje, Grahijada, Kraljice (drugu godinu zaredom pod vodstvom Beate Janković), Božićni koncert i Šibare. Vrlo uspjelim ocijenio je već tradicionalno kuhanje graha – Grahijadu, koja

je lani uljepšana i obogaćena svečanim otvorenjem i prigodnim kulturnim programom, zato da se naglasi i očuva šokački karakter. On je uz ostalo naveo i niz udruga, ustanova i zaklada s kojima uspješno suraduju, odnosno od kojih dobivaju potporu za svoj rad, među njima Javnu zakladu za nacionalne i etničke manjine, grad Mohač, Hrvatsku državnu samoupravu, Hrvatsku samoupravu grada Mohača i druge. Kako reče, uzorna je suradnja s medijima, s Mohačkom televizijom, posebno s Hrvatskim glasnikom, tjednikom Hrvata u Mađarskoj, o kojemu je pohvalno govorio, nadalje s Tamburaškim sastavom «Šokadija», Dječjom plesnom skupinom Šokačke čitaonice, KUD-ovima «Zora», «Mohač» i «Šokadija», Bušarskom skupinom «Poklade». Zahvalio je i svim članovima koji redovito posjećuju razne programe, pridonoseći tako njihovu uspjehu.

Kako uz ostalo reče, budući da je predsjednica Hrvatske samouprave grada Mohača Marija Barac u 15 sati primila 130 gostiju iz Hrvatske, nije mogla doći, prenosi njezine riječi kako će Hrvatska samouprava i dalje podupirati Šokačku čitaonicu, zamolivši da i članovi Čitaonice sudjeluju na njihovim programima kao što su javno saslušanje, hodočašća i Hrvatski dan. Posebno se osvrnuo na odgoj i obrazovanje na hrvatskom jeziku. U Eötvösevu vrtiću teče odgoj na hrvatskom jeziku, pri čemu suraduju po ugovoru o podupiranju hrvatske skupine i zajedničkim programima. Premda već godinama pokušavaju pokrenuti hrvatsku nastavu, sad su konačno stvoreni uvjeti kojih godinama nije bilo, stoga je pozvao okupljene da se to sada, kada se toliko radilo na tome, iskoristi na pravi način. Ne da bude sedmero djece, umjesto minimalnih osmero, koliko propisuje zakon za pokretanje skupine.

Među najvažnijim pitanjima spomenuo je i proširenje, odnosno izgradnju nove zgrade Čitaonice. Kako reče, dio prostorija opasan je

za život. Natječaj koji su predali preko grada, ide u drugi krug, a u rujnu se očekuje konačna odluka, to znači da prije 2010. od toga ništa neće biti. Uza štedljivo gospodarenje, nastoje pronaći što više sponzora, ali dok stvar nije sigurna, mnogi dotle ne žele dati sredstva. Opet je naglasio da to je sudbina ove kuće, koju su mohački Šokci gradili, biti ili ne biti, bez nje su izgubljeni.

Gospodarenje u znaku štednje

Blagajnica **Ivett Kanizsa Bubreg**, podrobno je izložila izvješće o financijama. Kako smo čuli, Čitaonica je imala 3,4 milijuna prihoda, a izdaci su bili 1,442 milijuna forinta, što će reći da je nakon štedljivoga gospodarenja ostatak novca iz 2008. godine 1,964 milijuna. Kao i preklani, prošle su godine uštedjeli milijun forinta. Kako reče **Marko Udvarac**, nadzorni odbor našao je sve u redu oko financija.

Dječja skupina

Knjižničarka zadužena za hrvatski jezik i dječji folklor **Beata Janković** naglasila je kako dječja skupina ima 40-ak članova u raznim dobnim skupinama, od 3. do 8. razreda. Osim igračnice, za 1. razred imaju narodni ples, a u skupinama 2–3, 4–5. i 8. razreda uči se i hrvatski jezik. Imali su mnogo priredaba, među kojima su poklade, Majčin dan, Kraljice, Antunovo, Božićni program, Hrvatski dan. Istaknula je kako mjesečno jedanput imaju i misu na hrvatskom jeziku, te je pozvala sve da dođu u što većem broju.

Predstavljanje šokačke tradicijske kulture

Voditelj Tamburaškog sastava «Šokadija» **Zoltan Horvat**, zadužen za kulturu, založio se još više za očuvanje i njegovanje kulture. Iznio je i nekoliko primjedaba na rad, ali smatra da je za godinu dana napravljeno više nego od osnutka. Bilo je mnogo novih programa, ali su nastavljeni i stari, već tradicionalni, obnovljeni su i njegovani običaji kraljice i šibari, bilo je prepuno nastupa. Kao voditelj TS «Šokadija» istaknuo je dobre odnose s udrugom, zajedničke turneje u Njemačku, Budimpeštu... No, kako reče, treba još više podignuti razinu kulturnih programa. Misli da Grahijada mora ostati šokačka priredba, stoga treba podignuti razinu da to bude prepoznatljiva gastronomsko-kulturna manifestacija mohačke Šokadije. Nešto je krenulo već lani, a naglasak ubuduće mora biti na tradicijskoj šokačkoj kulturi, na njezinom predstavljanju. Ne samo obnoviti, izgraditi zgradu, nego je i ispuniti kulturnim sadržajima. Učiniti sve da Čitaonica bude mjesto šokačke kulture, klupsko okupljalište. Da barem potkraj tjedna bude šokački dom kulture, da dobro prođe i ugostitelj, ali da se

Šokačke „kraljice” u Mohaču (arhivska snimka)

očuva i obnovi nekadašnja funkcija zgrade. Po njemu, upravo je vrlo važno pripadati zajednici, vidjeli su to i u Njemačkoj gdje su bez korijenja, ali imaju svoje klubove, zajednicu, a u Mohaču imaju bogatstvo koje valja čuvati i iskoristiti. Vratiti da to postane kulturno središte mohačke Šokadije.

Nastavljanje starih i pokretanje novih programa

Od siječnja do prosinca nastavit će se probe TS «Šokadije», dječje igračnice, probe folklor, tečaj hrvatskoga jezika za djecu i odrasle, mjesečne plesačnice, priredbe Vincencija, skupština, maskenbal, Pohod bušara i poklade, natjecanje vinara, uskršni bal i još puno toga nabrojio je predsjednik Đuro Jakšić među planovima. Na natječaju su se obvezali da će godišnje imati pet vinarskih programa u trajanju pet godina, osim toga natjecanje u crtanju za djecu, planiraju posjet Hrvatskom kazalištu u Osijek, običaj kraljice, Antunovo, Grahijada, bal na Svetu Katu, Sveti Nikola, Božić, Božićni bal, Šibare i ribičko natjecanje. Prvi put organizirat će pranje na Dunavu. Ne samo pranje, koje bi prikazala svaka skupina u šokačkom pristaništu, nego i pripremanje tradicijskih jela. Uskoro će se održati i susret mohačke mikroregije od Katolja do Mohača, gdje će usuglasiti zajedničke programe.

Pokretanje web-stranice, plesačnice i hrvatska misa

Među raznim pitanjima bilo je riječi o pokretanju web-stranice koja je u izradi, držeći da je vrlo važno da se i putem web-stranice predstave svijetu, s poviješću šokačkih Hrvata i Šokačke čitaonice, s aktualnim vijestima i programima. Na plesačnicu svakoga trećeg

petka svakoga rado očekuju. Predsjednik KUD-a «Zora» **Stipan Daražac** smatra da izgradnja zgrade i kultura moraju ići zajedno. Već 7–8 godina imaju plesačnicu, ali manje ih dolazi iz Čitaonice u posljednje vrijeme, stoga je iskoristio prigodu da pozove članstvo Čitaonice. Kako u svom odgovoru reče **Stipa Bubreg**, zbog toga plesačnicu KUD-a Šokačke čitaonice stavili su na treći tjedan u mjesecu, kako se ne bi kosilo s drugim programima. Imaju trideset članova, od 14 godina do onih iznad 40 godina. Osim brojnih domaćih nastupa, gostovali su već u Hrvatskoj i Njemačkoj.

Okupljenima se obratio i župnik **Augustin Darnai** naglašujući da se od siječnja 2006. svakog mjeseca posljednje nedjelje u pola 11 služi misa na hrvatskome jeziku. Nakon početnog oduševljenja, splasnulo je odaziv hrvatskih vjernika. Kako reče, postoji mogućnost, ali za to trebaju i oni koji s tom mogućnosti žele živjeti. Zoltan Horvat izrazio je mišljenje da to nije samo vjersko pitanje, nego i pitanje nacionalne svijesti, stoga bi svi šokački Hrvati trebala sudjelovati na toj misi.

Ne smije se razvodniti članstvo

Jedan od članova, u svezi s prijamom nekolicine redovitih i počasnih članova, upozorio je da se ne smije razvodniti članstvo jer bi, poznaajući prošlost, ono moglo imati pogubne posljedice. Predsjednik Jakšić kao primjer naveo je i nesretne događaje oko Bajske čitaonice. Da mohačka Šokadija stvar Čitaonice nosi u srcu, pokazali su i nacionalno vrlo svjesni govori, te jasni ciljevi oko očuvanja šokačkohrvatske kulture. Pritom je zaključeno kako su tradicija i prošlost, ali jednako tako i moderna tehnika važni za budućnost šokačke udruge.

S. B.

XV. Dani Hrvatskoga pučkoga teatra u Hercegovcu

Na minuli festivali odigrano 76 kazališnih predstava

Jubilarno spravišće amaterskih hrvatskih kazalištarcev, u organizaciji Hrvatske čitaonice Hercegovac i Hrvatske matice iseljenika, uz pokroviteljstvo Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Bjelovarsko-bilogorske županije i Općine Hercegovac, ljetos je priredjeno od 27. februara do 1. marcijuša, pri kom je imalo čast prvi put se predstaviti i židansko kazališno društvo. Subotu, 28. februara dopodne, malim autobusom Čabe Geošića smo krenuli prema Barči, dokle se je jur u posebnom autu načelnik Hrvatskoga Židana s kulisami i pratnjom ranije ganuo u Grubišno Polje, kade smo sačekani objedom i ljubeznimi riči Marije Hećimović, suradnice Hrvatske matice iseljenika. Dokle je jedan dio naše grupe ostao u hotelu Bijela gora, većina je smješćena u selu Mali Zdenci i mogla je uživati u zvanarednom gostoprimstvu Milke i Bogumila Vanjousa. Našim domaćinom u velikoj familijarnoj kući bili smo mi uprav prvi gosti u okviru seoskoga turizma, i zato smo i posebno čašćeni domaćim žganom (rakijom). Ovput im zahvaljujemo i za jaku tursku kavu drugi dan ka nam je pomagala da dojdemo k sebi, a i za veliku škatulju pečenoga, kolača što smo „jerbali“ zapravo od rođendanskoga slavlja njegovih unukov. Ta prvi dan boravka toliko je brzo odletio da po svečanom prijemu u Hrvatskom seljačkom domu jur Kazališno društvo Klimpuh se je pripravilo k nastupu. Dan prlje su se Pučka scena Hrvatske čitaonice iz Hercegovca i Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata „Šokadija“ zadužili za bezbrižnu zabavu. Kako smo mogli preštati u posebnom izdanju za petnaestu obljetnicu, iz pera utemeljitelja Dana hrvatskoga pučkoga teatra Stjepana Banasa, u minulih četrnaest ljet na pozornici Hrvatskoga seljačkoga doma u Hercegovcu je odigrano 76 kazališnih predstava koje su odigrali hrvatski kazališni amateri iz Austrije, Ugarske, Rumunjske, Njemačke, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Srbije i Republike Hrvatske, a med njimi posebno

moramo istaknuti folklornu družinu „Mura“ iz Serdahela, Hrvatsku osnovnu školu i gimnaziju iz Budimpešte, petrovsko Igrokazačko društvo, dičju grupu viših razredov iz Martincev, Društvo Zlatna grupa iz Osnovne škole Mlinarcev, Hrvatsko kazališće iz Pečuha i, ne nazadnje, Židance ki su ovput premijerno nastupali u Hrvatskoj. Klimpušci iz austrijskoga Gradišća su ljetos iscenirali modernu, suvrimenu komediju „Emancipaciju“, djelo mlade učiteljice u Vincjetu, Marlene Varga, uz redateljstvo Bernarda Karalla ter Ljube Palatin-Wild. Uz rutinirane igrače Klimpušćanom ljetos je uspilo pozvati i velik broj mladih ljudi ki su vjerojatno dugodura juće zavolili kazališnu aktivnost. Židanski sluga Pišta i njegova kompanija većputi su izazvali smih i aplauz publike, a kad je završena igra, susjedi su me pitali: „Stvarno su

ovako strašne žene u Gradišću?“ Jer u obadvi predstava je išlo za grube, samosvisne i egoistične žene kim su samo njeve posle, ideje bile u prvom planu, a muži, hižni drugi su se plasirali samo u drugorazredne, jadne peršone. Večera i zabava uz tanac ter druženje u Češkom domu, polag glazbe sastava „Rubico“ je svenek nepozabljivo, a tako je bilo i ovom prilikom.

Nedilju smo mogli uživati u dijaloškom spektaklu glumačke družine „Ad hoc“ iz Zagreba, potom je prof. dr. Stjepan Pepelnjak hrabrio kazalištarce i davao stručne tanače svim nazočnim, istaknuvši pri tom da u Hercegovcu se svako ljetu najđu raznolikosti hrvatske kulture i hrvatske duše. Uz napore su to male radosti ne samo za glumce nek i za publiku, a pučki teatar ima i odgojnu poruku jer to je na neki način i štafeta i prikdavanje jezika, svisti, duše Hrvatov ke stoljeće, desetljeće dugo živu izvan stare domovine. Uz riči prof. Pepelnjaka, sve ono što smo vidili na pozornici jubilarnoga festivala u Hercegovcu, dostojanstveno je bilo za ovu obljetnicu. Sve to pak i obavezuje sudionike da se i dalje gaji i njeguje ljubav prema materinskoj riči kroz kazališće i kroz mladinu jer to je jedini pojas za spašavanje suprot agresivne asimilacije. U tom duhu su završeni XV. Dani hrvatskoga pučkoga teatra, a kako je židanski načelnik Štefan Krizmanić rekao pri zbogomdavanju, shranjat i čuvat ćemo najlipše spominke u sebi o Hercegovcu, sve dokle se ponovo ne vratimo!

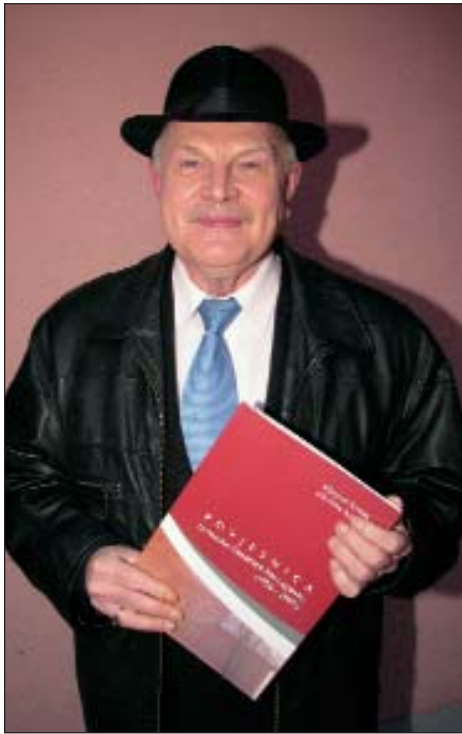
-Tiho-

Židanci u društvu naših domaćinov. Na sredini Milka i Bogumil Vanjous, kim smo mi bili prvi gosti u okviru seoskoga turizma

Blic-intervju sa Stjepanom Banasem, utemeljiteljem Dana hrvatskoga pučkog teatra u Hercegovcu

Razgovarala: *Timea Horvat*

Petnaesti put smo zajedno na susretu hrvatskih amaterskih kazalištarcev ovde u Hercegovcu, iako nisu došli iz našega Gradišća Petrovišćani, ki su vam poznati, Židanci su ovde. Jeste li Vi mislili prlje petnaest ljet da će ov festival ovako dugo na tlu ostati i živiti?

– Pa zapravo prije 15 godina u Hrvatskoj je još trajao Domovinski rat, i kada su se dogodili prvi Dani hrvatskoga pučkog teatra, tomu je zapravo bila ideja da Hrvatima bez obzira gdje živjeli, tada je trebalo baš jedinstvo, i ja kao kazalištarac i profesor hrvatskoga jezika sam osjetio tu potrebu da to jedinstvo ne mora biti samo jedinstvo u smislu da se brani hrvatska domovina puškom, nego da se svi Hrvati nađu na okupu u našem malom Hercegovcu i kroz kazališni izričaj. Naravna stvar da nisam tada očekivao da će Dani pučkog teatra postati tradicionalni dani u Hercegovcu, ali, evo, dogodilo se da su se očuvali petnaest godina, što je prepoznalo i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, koje je sada jedan od glavnih pokrovitelja, i Bjelovarsko-bilogorska županija, naravno da je i Hrvatska matica iseljenika odigrala izuzetno veliku ulogu u osmišljavanju Dana hrvatskoga pučkog teatra, jer upravo su oni kontakt s Hrvatima u dijaspori, odnosno iseljenim Hrvatima izvan naše zemlje.

Čez koliko ljet ste Vi bili glavni organizator festivala?

– Ja sam zapravo sebi dao zadatak, kada završe deseti Dani hrvatskoga pučkog teatra, dotad budem glavni organizator. Odgojio sam i moje glumce i ljudi su već navikli pa su mogli nastaviti taj posao, tako da sam ja danas, evo, gost na Danima hrvatskoga pučkog teatra. Ja se sad više bavim znanošću

Svi sudionici XV. susreta hrvatskoga pučkog teatra u Hercegovcu od 27. februara do 1. marcijuša

i pisanjem, pa sam tako i objavio knjigu povodom 85. obljetnice hrvatske čitaonice u kojoj se nalaze prvih deset godina ovog susreta, odnosno kad je bio deseti jubilej, tada sam završio knjigu.

Komu je zapravo namijenjena Vaša knjiga, Povjesnica hrvatske čitaonice Hercegovac (1920 – 2005)?

– Knjiga je namijenjena zapravo svim Hrvatima i svim ljudima dobre volje koji poštuju hrvatsku kulturnu baštinu i hrvatsku tradiciju. Namijenjena je tako i Hrvatskoj čitaonici u Hercegovcu koja je odigrala značajnu ulogu od 1920. godine, kada je osnovana. Knjiga sadrži sva politička i društvena događanja koja su bila tijekom 85 godina jer povodom te obljetnice knjiga je i promovirana. Mislim da je interesantna svim Hrvatima, ne samo u domovini Hrvatskoj nego svim Hrvatima ma gdje bili, gdje se nalazili u svijetu, jer imaju prigodu vidjeti i sve kazališne skupine i pročitati nešto o onima koji su dolazili u Hercegovac tijekom deset godina.

Morete mi točno reći, koliko je bilo tih skupin ke su igrale na vašoj pozornici?

–Kroz petnaest godina odigrano je 107 predstava jer je na prvim, drugim i trećim Danima hrvatskog pučkog teatra, moja je ideja tada bila, da festival bude u dva dijela da dođu i osnovnoškolci i srednjoškolci, Hrvati iz susjednih zemalja u Hercegovac. Međutim nije se to moglo realizirati čisto zbog tehničkih razloga. Bio je problem kolegicama, učiteljicama koje rade u osnovnim školama, u gimnaziji dobiti tijekom tjedna slobodne dane i onda je bilo jedno vrijeme i problem s putovnicom, nakon Domovinskog rata, ali na

prvim, drugim i trećim danima su bili ovdje i najmlađi Hrvati koji su nam bili nekako jako-jako dragi gosti. I moram samo reći da upravo na Danima hrvatskoga pučkog teatra smo stvorili i prijateljstvo s Osnovnom školom u Martincima i da nakon tih trećih Dana hrvatskoga pučkog teatra oni dolaze svake godine k nama u Hercegovac, a mi odlazimo u Martince. Mi njima za Martinje, a oni nama u proljeće.

To je uvijek lipo čuti ako se narodi neka suradnja, a i to moramo spomenuti da Hrvatska čitaonica iz Hercegovca je u bliskom kontaktu s petrovskim igrokazači...

– Naravno, i kada smo bili na gostovanju u Petrovom Selu, to nam je bilo jedno od najljepših gostovanja. Ovo ne kažem iz kurtoazije, zbog toga što vi dolazite iz tog podneblja, nego jednostavno zato što glumcima pučke scene to je bilo potpuno jedan novi susret s našim sunarodnjacima. Prije toga u bivšoj Jugoslaviji mi smo gostovali samo po zemljama tadašnje Jugoslavije, tako da će nam petrovski susret ostati zaista u trajnom sjećanju.

Prlje ste spomenuli da ste gost na XV. Dani hrvatskoga pučkog teatra. A koja je bolja uloga, biti gost ili glavni organizator?

– Ja zapravo svima kažem da sam samo gost, ali naravno da ja dajem mojim organizatorima i dalje punu potporu. Štoga treba napisati, oni mene pitaju kao idejnog začetnika i utemeljitelja Dana hrvatskoga pučkog teatra, što bi bilo bolje, kako bi Dani bili osvježeni novim idejama, novim sadržajima. Tako da ja i sada još puno radim za Dane hrvatskoga pučkog teatra.

Čeprežani srićni zbog hrvatskoga muzičkoga kontakta

Zadnjega februarskoga vikenda prvi put je gostovala u Gradišću petočlana delegacija iz Gornjeg Desinca s tom neprikriivenom željom da se bolje upoznaju budući partneri, kotrigri čepreškoga gradskoga puhačkoga orkestra.

Na balu čepreških muzičarova na posebnom mjestu su bili gosti iz Gornjeg Desinca

Štefan Dumović, farnik Hrvatskoga Židana, Unde i Plajgora, ter Marija Kralj, predsjednica HMS-a u Čepregu, s hrvatskimi gosti na Undi

Josip Novosel, predsjednik Ognjogasnoga društva i orkestra, dopeljaio je četire mlade svirače 21. februara, subotu, u ti mali gradić, kade je priznata i poznata zvanaredna aktivnost mjesne hrvatske zajednice. Naravno, ni ovput nisu mogli daleko ostati pojedini člani Hrvatske manjinske samouprave od ovoga susreta, pokidob predsjednica HMS-a Marija Kralj i peršonsku povezanost ima u čepreškom orkestru, prik kćerke Melinde Kiss ka je i u peljačtvu sviračev. Na nji je stao da skupastavu zanimljivi dvodnevni program za goste. Za dolaskom put je veljek peljao u židanski restoran na objed, kade su u riči dotaknute djelatnosti orkestrov. Po tom smo doznali da je Puhački orkestar DVD-a u Gornjem Desincu osnovan 1919. ljeta, a današnja generacija mladih glazbenikov je utemeljena 1994. ljeta sa 30 članov. U dvi orkestri sve skupa svira 60 članov iz sela, koje broji samo 600 stanovnikov. Godine 2003. orkestar je sudjelovao na Državnoj smotri puhačkih orkestrov u Hrvatskoj, u Novom Vinodolskom, kot najbolji orkestar Zagrebačke županije. Naravno, i domaćini su uz ostalo povidali da njev orkestar u Čepregu je osnovan na početku 1930-ih ljet, a novim elanom je krenuo 1980. ljeta.

Vrime je bilo grubo prema gostom, zato je uvršten na subotu samo kratki posjet gradu Kisegu. Uvečer, poslije koncerta gradskih puhačev, dugočekani hrvatski gosti skupa su se mogli zabavljati s gostodavateljji. U nedilju pri hrvatskoj maši na Undi, gospodin Štefan

Dumović posebno je pozdravio goste, ki jednostavno nisu mogli skriti vlašću ganutljivost i presenećenje kako su Gradišćanski Hrvati na ovom području mogli sačuvati blizu petsto ljet svoj identitet, tradicije i materinski jezik. Pri tom je izražena želja da se pobliže upoznaju i čepreški Hrvati, a pravoda i njev mišani jačkarni zbor. Za nediljno otpodne nije ostalo ništa drugo, samo posjet čepreškom Ognjogasnomo društvu. Gradski orkestar iz Čeprega 4-5. julija je pozvan na 90. jubilarno svečevanje puhačkoga orkestra DVD-a Desinec, a Čeprežani dojdūće ljetu čekaju u svojem gradu Hrvate, onda jur u punom broju, a jur se sad najpr raduju ovomu stručnomu prijateljstvu i putovanju u Hrvatsku, pokidob su dosad slične veze imali samo sa svirači u Nimškoj i Austriji.

-Tih-
Foto: Béla Kiss

LADO – Svjetski dan plesa slavi se od 1982. godine. Datum je još 1982. odabrao i kao Svjetski dan plesa ustanovio Međunarodni plesni odbor (International Dance Committee) koji djeluje pri svjetskom ITI-ju. Osnovna je ideja Svjetskog dana plesa da se na taj dan podsjeti javnost na ovaj umjetnički oblik te uživa u njegovoj univerzalnosti koja prevladava sve političke, kulturne i etičke prepreke. Taj dan najveći je blagdan plesne umjetnosti. Povodom toga mađarsko Nacionalno kazalište plesa, ove godine već deveti put, od 16. do 30. travnja, organizira Plesni forum.

U sklopu priredbe u kazališnoj dvorani kuće 16. travnja (četvrtak) s početkom u 19. sati nastupit će Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske Lado, spletom koreografija od Panonije do Jadranskog mora.

Cijena ulaznice: 2.200–2.500 Ft.

KUKINJ – U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave sela Kukinja, 21. ožujka u mjesnoj crkvi Svete Ane priređuje se sveta korizmena misa i korizmeni koncert s početkom u 16 sati. Misno slavlje predvodit će velečasni Attila Bognár iz Sajke uz orguljašku pratnju Emila Magyara, a misnom slavlju i koncertu sudjeluju harkanjski i kukinjski Mješoviti pjevački zbor.

Trenutak za pjesmu

Miroslav Mićanović ljetopis

ispuniti, požuriti, svakako ispuniti, administracija, papiri, preko glave, ali napisati, kao da neće biti dovoljno dana: zapaljena cigareta djevojke koja će skočiti kroz prozor, sasvim običan osmijeh, kavana, coca-cola, radio, popularni jazz
ljubac ispod sivih deka, SC, na brzinu, kava, vino, pijanstvo, spasiti se, ljubavi moja, spasiti, ti spasi, avioni koji će nas stići:
kamenje, lišće, more, ljetopis, spremna, zasukanih rukava, otpočinješ, tvoja noga, koljeno, spremna, zasukanih rukava.

Novi broj Književne revije

Izbor iz Antologije Milovana Mikovića, antologije hrvatskog romana u Vojvodini, tiskan je u tematskom svesku Književne revije. Povijest hrvatske književnosti više se neće moći pisati bez osvrta na hrvatsku književnost koja nastaje na području izvan državnih granica Republike Hrvatske, rekla je prilikom osječke promocije najnovijega broja Književne revije Helena Sablić Tomić nastavljajući: «Nije bitno u kojem zemljopisnom prostoru autor stvara, ako stvara na hrvatskom jeziku i hrvatskog je podrijetla. Vrijeme je da te naše čvrste administrativne granice pretopimo preko rijeka i da budući autori pregleđa povijesti hrvatske književnosti znaju prepoznati i književnost Hrvata i u Mađarskoj i u Vojvodini i u sjevernoj Bosni». Činjenica da se u Književnoj reviji našao toliki broj ulomaka iz romana vojvodanskih hrvatskih pisaca, pokazuje veliko zanimanje za sâmu antologiju, kaže njezin autor Milovan Miković. On dodaje kako će se tek nakon dovršetka djela moći sučeliti urođena i matična hrvatska književnost:

«Kada se dogodi to sučeljavanje, ono će se morati vrjednovati iz više kutova. To neće biti samo diskurs ovdašnje hrvatske književnosti prema svim ostalim narodima i jezicima koji postoje na našim prostorima, nego će odnos biti isti i prema hrvatskom jeziku. Jer, hrvatska zajednica koja ovdje obitava i živi, autohtona je. Ona ima svoj život i svoja navlastita iskustva, pa je tako i s njezinim romanom».

Upravo zbog ovoga dio napisanih književnih djela neće moći biti uvršten u matičnu hrvatsku književnost, ni u književnost većinskog naroda s kojim dijelimo životni prostor, ističe Milovan Miković.

Izborom romana u književnosti vojvodanskih Hrvata zastupljeni su romani nastali mahom u Bačkoj i djelomice u Srijemu od 1875. do naših dana. Zastupljeno je 26 autora, od prvoga hrvatskog romanopisca ovog podneblja Ivana Antunovića do najmlađih koji se iskušavaju u prostoru romana poput Vladimira Bošnjaka, Željke Zelić, a čitateljima se na uvid pruža ukupno 31 ulomak iz njihovih romana. Izbor je opremljen biobibliografskom bilješkom o autorima uvrštenim u ovu antologiju, te kronološkim tablicama objavljivanja romana.

Pro Humanitate Baranya 2009 Đusi Dudašu

Savez za baranjske ljude utemeljen je 1989. godine radi pomaganja svakodnevice ljudi koji žive u Baranji. Izrastao je u uglednu udrugu koju u posljednjih dvadesetak godina djelovanja odlikuje niz aktivnosti na civilnom polju. Za sve to je neophodno potrebno zajedničko djelovanje, što je i moto udruge, i zajednice i pojedinaca, te prihvaćanje odgovornosti u najširem smislu riječi odgovornosti koja se odlikuje i dobrotvornim te humanim radom i ponašanjem te djelovanjem, primjerom. Cilj je ove civilne organizacije očuvanje ljudskih vrijednosti, njegovanje tradicije, razvijanje solidarnosti i humanosti, pružanje jednakih mogućnosti. Godine 2005, petnaest godina nakon utemeljenja, Savez je utemeljio godišnju nagradu *Pro Humanitate Baranya* koju čini brončani kip umjetnika Ferenc Trischlera. Nagrada se već četvrtu godinu uručuje onim istaknutim pojedincima koji su svojim nesebičnim radom služili i služe na korist stanovnicima svoga naselja i cijele županije. U pečuškomu Domu umjetnosti 13 ožujka, peti put, u svečanim okvirima uručene su ovogodišnje nagrade. Predsjednik Saveza za baranjske ljude Béla Bokor Petróci istaknutim pojedincima uručio je nagradu za njihov nesebičan i požrtvovni rad na polju unapređenja solidarnosti i njegovanja humanih vrijednosti jer tek u ljudskosti možemo se nadati budućnosti. Nagradu su primili kanonik pečuške biskupije Imre Werner, načelnica naselja Bánfa Szabó Miklósné, pedagog iz Komlova Lajos Páll, Varga Józsefné, predsjednica Kuratorija za Katoličku crkvu u Nagydobszi, te Đuso Dudaš, predsjednik šeljske Hrvatske samouprave.

U obrazloženju nagrade Đusi Dudašu između ostaloga stoji: rođen je u Starinu, te

iako ga interesi Hrvata u Mađarskoj i posao koji u svezi s tim obavlja često vode od rodno-ga kraja, uvijek je ostao vjeran užem zavičanju. Još kao mladić aktivno je radio u Demokratskom Savezu Južnih Slavena, jedan je od pokretača utemeljenja Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae u Pečuhu. Od 1995. predsjednik je Hrvatske samouprave grada Šeljina, već u drugom ciklusu zamjenik je predsjednika Skupštine Hrvatske državne samouprave. Tvorac je brojnih poticaja na polju očuvanja hrvatskoga jezika i tradicijske kulture, tako brojnih jezičnih tečajeva, potpora nastavi hrvatske tamburaške glazbe i hrvatskoga jezika u šeljskoj osnovnoj školi i vrtiću, organiziranje brojnih gostovanja hrvatskih društava u Šeljinu, njegovanje prijateljskih veza s Grubišnim Poljem, Sopjem i Bjelovarom, organizator je većega broja jezičnih tabora u zemlji i inozemstvu.

Hrvati nositelji priznanja *Pro Humanitate Baranya*, uz Đusu Dudašu, jesu Marko Dragovac, načelnik Pogana, za 2006. godinu, te Zoltan Harastija, liječnik opće prakse u Vajslovu, za godinu 2008. bpb

Bogatstvo...

Šokačka obitelj

Foto: Arhiv Muzeja „Dorottya Kanizsai“

Croatiada 2009 – „Hrvatska u tisuću boja“

Natječaj likovnih ostvarenja Croatiada za učenike naše hrvatske odgojno-obrazovne ustanove iz godine u godinu je popularniji, to dokazuje i broj pristiglih radova, ove godine ukupno 285 (140 više nego prošle godine), osim toga javljaju se djeca iz sve više naših hrvatskih mjesta, iz sedam dječjih vrtića i 16 škola. Golemi broj radova vrednovao je grafičar Đuro Šarkić ml. iz Budimpešte, a najboljima su uručene nagrade 9. ožujka u Hrvatskoj osnovnoj školi i gimnaziji «Miroslava Krleža» u Pečuhu.

*Kiti Oršoš, 5. r., OŠ Lukovišće
i Karmen Križić, 5. r.,
OŠ Salanta*

*Klaudija Kesthelji, 1. r.,
Lukovišće i Endre Horkić,
2. r., OŠ Santovo*

*Petar Doboš, 3. r.,
OC „Nikola Zrinski“, Kerestur
i Izabela Kalinić, 4. r.,
OC „Nikola Zrinski“, Kerestur*

Prva Croatiadina natjecanja, koja je započeo HDS-ov Odbor za odgoj i obrazovanje, nastala su zato da se na manifestacijama okupe djeca i mladež naših hrvatskih ustanova i da nadarena djeca imaju priliku dokazati se, da što više djece dobije mogućnost sudjelovanja na državnim natjecanjima, da hrvatska javnost dobije neku globalnu sliku o kakvoći nastave na raznim poljima i da se usredotoči pozornost na nadarenu djecu. Po svemu sudeći, neki od ciljeva su postignuti. To dokazuju rezultati sudionika.

Naravno, natjecanje likovnih ostvarenja jedno je od najomiljenijih jer djeca obožavaju crtati, na natjecanju nije uvjet ni dobro poznavanje jezika, a ne iziskuje se ni toliko truda kao

učenje pjesme, scenske igre ili hrvatskoga jezika.

Croatiadino natjecanje likovnih ostvarenja svake godine određuje temu, koja je ove školske godine bila: „Hrvatska u tisuću boja“, tj. što znači za našu djecu matična domovina, na koji ju način dijete doživljava ukoliko ju je već posjetilo, a i onda ako ju je upoznao samo preko fotografija, internetskih stranica. Natjecanje je bila dobra prigoda da sudionici više zavire u podatke, znamenitosti i ljepote Hrvatske, tražeći inspiraciju za likovna ostvarenja.

Likovnjaci, njih 285, slikali su u bajskom, budimpeštanskom, mohačkom, šeljinskom, salantskom, santovačkom i pečuškom dječjem

vrtiću te u aljmaškoj, bajskoj, baćinskoj, bizonjskoj, budimpeštanskoj, židanskoj, kalačkoj, kemljanskoj, keresturskoj, dušnočkoj, lukoviškoj, salantskoj, santovačkoj, serdaheljskoj, starinskoj i pečuškoj osnovnoj školi, i to o ljepotama Hrvatske, o doživljajima na Jadranskome moru, o znamenitostima glavnoga grada i drugih mjesta.

Najspretnijima su dodijeljene vrijedne nagrade.

Svečana dodjela nagrada bila je u Hrvatskoj osnovnoj školi i gimnaziji u Pečuhu, uz kulturni program školskoga zbora i orkestra, kojoj su nazočili i Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, i drugi predstavnici naše krovne organizacije.

Rezultati natjecanja: Kategorija dječjih vrtića

- 1. mjesto:** *Bence Nemet*, dječji vrtić „Eötvös“, Mohač
- 2. mjesto:** *Robert Kedveš*, dječji vrtić „Cvrčak“, Šeljín
- 3. mjesto:** *Kira Boršoš*, OPS „Szentistváni“, Baja
- 4. mjesto:** *Luca Molnar*, dječji vrtić HOŠIG, Budimpešta

5. mjesto: *Iris Szűcs*, dječji vrtić „Aprafalva“, Salanta

6. mjesto: zajednički rad: *Zorica Janković, Kata Garzo, Bijanka Bošnjak, Mirna Mandić*, dječji vrtić „MK“, Pečuh

Kategorija 1–2. razreda osnovne škole

1. mjesto: *Endre Horkić*, 2. r., OŠ Santovo

2. mjesto: *Tamara Trojko*, 1. r., OŠ „Katarina Zrinski“, Serdahel

3. mjesto: *Klaudija Kesthelji*, 1. r., Lukovišće

Kategorija 3–4. razreda

1. mjesto: *Aleksa Šoš*, 3. r., OŠ „Katarina Zrinski“, Serdahel

2. mjesto: *Žofija Šipoš*, 4. r., OPS „Alsóvárosi“, Baja

3. mjesto: *Petar Doboš*, 3. r., OC „Nikola Zrinski“, Kerestur

4. mjesto: *Reka Aranji*, 3. r., HOŠIG, Budimpešta

5. mjesto: *Izabela Kalinić*, 4. r., OC „Nikola Zrinski“, Kerestur

Kategorija 5–6. razreda

1. mjesto: *Kiti Oršoš*, 5. r., OŠ Lukovišće

2. mjesto: *Viktor Balažin*, 5. r., OŠ „Katarina Zrinski“, Serdahel

3. mjesto: *Karmen Križić*, 5. r., OŠ Salanta

Kategorija gimnazije

Ivet Čaušić, 11. r., Školski centar „MK“, Pečuh.

Robert Kedveš, dječji vrtić „Cvrčak“, Šeljin; *Bence Nemet*, dječji vrtić „Eötvös“, Mohač; *Iris Szűcs*, dječji vrtić „Aprajfalva“, Salanta; *Kira Boršoš*, OPS „Szentistváni“, Baja; *Zorica Janković*, *Kata Garzo*, *Bijanka Bošnjak*, *Mirna Mandić*, dječji vrtić „MK“, Pečuh

Izradila: Dijana Kovačić
iz Ficehaza

NASMIJMO SE ZAJEDNO

Dobio Ivica zadaću da napiše nekoliko rečenica ili riječi... i kako se nije mogao sam sjetiti, odlučio je pitati nekoga... i otiđe on do svoje mame:

– Mamice, daj mi reci nekoliko rečenica.

– Me mogu sad, radim – i on to napiše.

I upita tatu koji je čitao strip:

– Koji strip to čitaš?

– Majmun u crvenim gaćama.

I, naravno, on to zapiše.

Ode on dalje do brata i vidi da čita strip Supermen pa si i to zapiše...

Ode do sestre koja telefonira i pjeva:

– O, bebi, nemoj, o, bebi, nemoj! – i to si on, naravno, zapiše...

Sutradan veli učiteljica:

– Ivce pročitaj nam što si zapisao.

– Ne mogu sad, radim – odgovara...

– Ivce, što sam ja za tebe?

– Majmun u crvenim gaćama – odbrusi joj...

– Molim!?!?! a što si ti?!?!!, učiteljica već šizi...

– Supermen! – vikne...

– Ivce, zvat ću ti roditelje u školu!

A on počne pjevati:

– O, bebi, nemoj! O, bebi, nemoj!

Lijepom našom

Varaždin – osam stoljeća slobodan grad (1209–2009)

Od svog nastanka, razvoja u srednjem vijeku pa sve do danas, Varaždin je oduvijek bio grad što su ga njegovi stanovnici voljeli, a gosti mu se divili i hvalili ga. Taj osebujni grad, smješten na rubu panonske nizine, u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, snažno privlači posjetitelje te je oduvijek smatran jednim od najljepših gradova u Hrvatskoj.

Varaždin se kao Garestin spominje 1181. g., a već je 1209. postao prvim slobodnim kraljevskim gradom u Hrvatskoj. Tom ga je titulom nagradio hrvatsko-ugarski kralj Andrija II. za vjernost koju su mu Varaždinci iskazali dok je bio u kneginečkom zatočeništvu. Grad je živio kao političko središte u kom je zasjedao Hrvatski sabor, ali i crkveno jer je u njemu središte imao i Varaždinski arhidakonat Zagrebačke biskupije.

Danas je Varaždin, s gotovo 50 tisuća stanovnika, jedan od najrazvijenijih u Republici Hrvatskoj. **Varaždinska povijesna jezgra kandidat je za UNESCO-ovu Listu svjetske baštine.**

Varaždinska feudalna utvrda, od davnina nazivana Stari grad, najznačajnija je povijesna građevina u Varaždinu. Bila je središte plemićkog posjeda, vlasnički i pravno odvojenog od kraljevskoga i slobodnoga grada Varaždina. Današnja utvrda građena je od 14. do 19. stoljeća. Najstariji njezin dio je središnja kula.

Varaždinsko groblje, zaštićeni spomenik prirode, ustanovljeno je 1773. a od 1905. Herman Haller započeo je s njegovim uređenjem posadivši oko sedam tisuća čempresa, javora, jasena, crvene bukve, šimšira, magnolija i breza. Šišanjem tuja u geometrijski pravilna tijela groblje je poprimilo obilježja francuskog parka. Jedan od najvrednijih spomenika na varaždinskome groblju jest Anđeo smrti, djelo kipara Roberta Frangeša Mihanovića, koji simbolički prikazuje opraštanje živih od mrtvih.

ZAGREB – Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske trenutačno skrbi o 36 službenih razmjenskih lektorata hrvatskoga jezika i književnosti te dva središta za hrvatske studije, u Australiji i Kanadi. Osim navedenih lektorata i središta, koji u 21 zemlji, obuhvaćaju više od dvije tisuće studenata. Ministarstvo također podupire rad još tridesetak samostalnih lektorata koji nisu u njegovoj nadležnosti, a skrbi i za četiri lektorata u Republici Mađarskoj.

ZAGREB, BUDIMPEŠTA – Plinski transportni sustavi Hrvatske i Mađarske trebali bi se spojiti do kraja 2010. godine, dokada se očekuje dovršenje oko 395 milijuna eura vrijednog interkonekcijskog plinovoda Városföld–Slobodnica dugačkog 298 kilometara. O tome su potpisali ugovor hrvatska tvrtka Plinacro i mađarska tvrtka Natural Gas Transmisson, članica Molove skupine. Interkonekcijski plinovod Hrvatska–Mađarska sastavni je i najvažniji projekt Plana razvoja, gradnje i modernizacije plinskoga transportnog sustava Hrvatske do 2011. Sagrađit će se kao jedinstveni plinovod kapaciteta 6,5 milijardi kubika na godinu, radnog tlaka od 785 bara i mogućnošću protoka plina u oba smjera pri jednakim uvjetima. Plinovod bi se trebao pustiti u rad 2011. godine. Ukupna vrijednost projekta iznosi 395 milijuna eura, a vrijednost projekta plinovoda koji prolazi kroz Hrvatsku iznosi 95 milijuna eura. Svaka ugovorna strana financira gradnju »svog« dijela plinovoda. Hrvatska će tako, nakon više od 30 godina i prvi put od osamostaljenja, osigurati još jedan smjer dobave prirodnoga plina, zasada iz postojećih izvora, odnosno iz Rusije, ali i dostup plina iz podzemnih skladišta u Mađarskoj. Ostvarenje interkonekcijskog plinovoda ima veliku važnost za oba partnera i obje zemlje jer će Mađarskoj, ali i ostalim srednjoeuropskim zemljama omogućiti opskrbu plinom nakon gradnje LNG-terminala u Hrvatskoj. Hrvatskoj se pak otvara mogućnost naknadnoga spajanja na planirane plinovode i iz kaspijske i iranske regije. Na hrvatskoj strani projekt Plana razvoja, gradnje i modernizacije plinskoga transportnog sustava uključuje plinovode Slobodnica–Beničanci–Donji Miholjac i Donji Miholjac–Drávaszerdahely, ukupne dužine 88 kilometara, a na mađarskoj strani plinovode Drávaszerdahely–Bata–Városföld, ukupne dužine 210 kilometara.

KAPOŠVAR – Dana 12. ožujka sastali su se predstavnici triju županija: Bjelovarsko-bilogorske, Zalske i Šomođske županije. Izaslanstva je primio predsjednik županijske skupštine Attila Gelencsér i raspravljalo se o predstojećim IPA programima za prekograničnu suradnju Europske Unije.

Održan II. hrvatski državni malonogometni kup u Mišljenju

Putem športa do mladeži i druženja

U organizaciji Hrvatske državne samouprave, odnosno njezina Odbora za mladež i šport, u subotu, 14. ožujka, u baranjskome Mišljenju prireden je II. hrvatski državni malonogometni kup. Za razliku od prošle godine kada se odazvalo samo četiri od sedam pozvanih županijskih momčadi, ove ih je godine prijavljeno šest, i to ponovno iz Baranjske, Šomođske, Peštanske i Bačko-kiškunske županije, a prvi put sudjelovale su i gradišćanske ekipe iz Đursko-mošonsko-šopronske i Željezne županije. Nažalost, iz nama nepoznatih i nerazumljivih razloga, ni ove godine nije došla momčad iz Zalske županije, što je uistinu prava šteta jer, iako uspješna, bez njih ni ova državna hrvatska nogometna manifestacija nije bila potpuna.

Momčad Baranjske županije

Momčad Peštanske županije

Sudionike i nešto brojniju publiku nego lani, koju su ove godine činili uglavnom pratitelji ekipa, ujutro u 9 sati u športskoj dvorani s umjetno travnatim terenom, uime organizatora pozdravio je predsjednik Hrvatske državne samouprave. Mišo Hepp uz ostalo je izrazio zadovoljstvo što su se opet okupili. Kao najvažnije istaknuo je druženje, napomenuvši kako je vrlo važan dobar rezultat, ali je ovaj susret prije svega zamišljen kao druženje ljudi iz hrvatskih regija u Mađarskoj. Predsjednik Odbora za mladež i šport Geza Völgyi, kao glavno, također je istaknuo druženje, te predstavio mladoga suca Branka Kovača, studenta tjelesnog odgoja iz Budimpešte, koji je sudački ispit položio još prije četiri godine, a sudio je i lani.

Sve je organizirano isto kao i lani, ali od ove godine nije bilo gornje dobne granice, pa su mogli sudjelovati i igrači stariji od 30 godina. S jedne strane organizatori su smatrali da šport i športske aktivnosti nisu vezane samo

za mlade, odnosno za godine, a s druge strane od ove godine predviđeni su i posebni športski susreti za mlade, za školske dob. Osim športskoga natjecanja i nogometnoga nadmetanja, neskrivena je svrha ovoga športskog druženja i ovoga puta bila upoznavanje, sklapanje prijateljstava, približavanje hrvatskih regija u Mađarskoj, a sve to zato da se opet i ponovno čuje hrvatska riječ.

Sudionici hrvatskoga državnog kupa svrstani su u dvije skupine, a u skupini B izvan konkurencije igrala je i domaća momčad pod nazivom Naši ljudi. Snage su bile vrlo izjednačene, što pokazuju i rezultati, budući da su utakmice u skupinama većinom završavale s neodlučenim rezultatom bez golova, ili s minimalnim pobjedama od jednog zgoditka.

Momčad Željezne županije

Stipan Đurić, najbolji vratar

Pozdravne riječi organizatora

Prije svečane dodjele nagrada

Najboljim igračem II. hrvatskog državnog malonogometnog turnira proglašen je Arnold Vanjur iz Salante, igrač ekipe Baranje, koja je ovogodišnji pobjednik turnira

Na klupi i na terenu naišli smo na poznata imena iz javnog i društvenog života, koji su nekada i sami bili uspješni športaši ili treneri. Novinar Hrvatske kronike Mađarske televizije Ivan Gugan u ulozi izbornika baranjske ekipe i sam je zaigrao za svoju momčad. Voditelj Ureda HDS-a Jozo Solga s klupe je upravljao ekipom Šomodske županije. Vratar peštanske momčadi bio je naš poznati kazališni umjetnik i pjevač Stipan Đurić, koji je nakraju izrastao u najboljeg igrača svoje ekipe i doveo ju do završnice.

Nakon odigranih susreta po skupinama, u poluzavršnici su se našli iz Skupine A Šomodska i Baranjska ekipa, a iz skupine B ekipe iz Željezne i Peštanske županije, koja se je zbog bodovne i druge izjednačenosti u poluzavršnicu plasirala boljim izvođenjem sedmeraca protiv Dušnoka, ali i zahvaljujući dobrim obranama vratara Stipana Đurića. Baranja je s minimalnih 1 : 0 svladala ekipu iz Željezne županije, a Peštanska s 2 : 1 ekipu Šomođa, koja tako nije uspjela ponoviti lanijski uspjeh i obraniti hrvatski kup. Izjednačeno je bilo i u borbi za 3. mjesto, u kojoj je Željezna županija nekoliko minuta prije kraja postigla jedini pobjedonosni zgoditak. U susretu za prvo mjesto, jednako tako pred sam kraj, ali s pogotkom Oskara Bole, ekipa Baranjske županije pobijedila je peštansku ekipu i osvojila hrvatski kup.

Popodne oko 4 sata održano je proglašenje rezultata, svečana dodjela nagrada i zatvaranje turnira. Svi sudionici dobili su spomenice, loptu i medalje, a najbolje tri i pehare, te zlatne, srebrne i brončane medalje koje su im uručili predsjednik HDS-a Mišo Hepp, predsjednik Odbora za mladež Geza Völgyi, dopredsjednik HDS-a Đuso Dudaš i voditelj Ureda HDS-a Jozo Solga. Prigodni pokloni uručeni su najboljem igraču, vrataru i najuspješnijem strijelcu turnira, te sucu koji je sam odradio svih 13 utakmica i jedno izvođenje sedmeraca.

Nogomet je momčadski šport, ali za uspjeh uvijek trebaju i istaknuti pojedinci koji znaju odlučiti ishod susreta.

Tako je najboljim igračem II. hrvatskog državnog malonogometnog turnira proglašen

Arnold Vanjur iz Salante, igrač ekipe Baranje, koja je ovogodišnji pobjednik turnira.

– Turnir je bio težak i naporan, ali svi smo igrali s puno elana, i naša ekipa nije dobila nijedan pogodak u svoju mrežu – kaže Arnold, kapetan ekipe iz Baranje, koji inače igra nogomet u ekipi sela Salante. – Malonogometni turnir sjajna je zabava i prilika za druženje mladih Hrvata, za čuvanje tradicija i njegovanje hrvatskog jezika – zaključuje Arnold Vanjur, pozdravljajući poticaj da se priredi državni hrvatski malonogometni turnir.

Najboljim vratarom, posve zaslužno, proglašen je Stipan Đurić iz Budimpešte, član peštanske ekipe, koja je osvojila drugo mjesto. Naš poznati kazališni umjetnik i pjevač, pravi je amater, kao uostalom i njegova ekipa sastavljena od ljubitelja nogometa, koji tjedno jedanput redovito igraju nogomet u budimpeštanskom HOŠIG-u. Kako sam priznaje, samo tjedan prije turnira dogovorili su da bi on mogao biti vratar. Prije turnira nije igrao nogomet najmanje pola godine. Uoči početka turnira šalili su se u ekipi kako bi on mogao biti najbolji vratar, a nakraju sve je dobro ispalo, postao je najbolji vratar turnira.

– Nakon što smo izvođenjem sedmeraca prošli dalje protiv Dušnoka, dobili smo krila, pouzdanje da možemo više. Tako smo u poluzavršnici pobijedili momčad Šomodske županije. Nismo podbacili ni u završnici, ali su naši suparnici 3-4 minute prije kraja došli do jedinog i pobjedonosnoga gola. Ja sam se ozlijedio, što nije bila gluma. Bila je to dobra prilika za druženje, a za mnoge od nas i prava razonoda u ovoj svakodnevnoj trci trbuhom za kruhom. Lani smo bili treći, ove godine drugi, dakle dogodne moramo biti prvi – reče nam Stipan Đurić koji se nakon glume i pjevanja, nametnuo i kao vratar.

Najbolji strijelac postao je Oskar Bole, profesor tjelesnog odgoja u HOŠIG-u Miroslava Krleže u Pečuhu, inače igrač u Salanti, sa svega dva pogotka.

– Drago mi je da sam mogao prvi put sudjelovati na ovome hrvatskom državnom turniru i s dva pogotka postati najbolji strijelac. Ekipe su bile jako dobre, izjednačene, što pokazuju i rezultati s minimalnim pobje-

dama, pa je doista teško bilo postići zgoditak. Najjači suparnik – odgovarajući na novinarsko pitanje, nakon malo razmišljanja reče – bila je momčad budimpeštanske županije u završnici. Budući da sam profesor tjelesnog odgoja, pa se svakodnevno bavim športom, mislim da šport ima važnu ulogu u okupljanju ljudi. Zato je i ovo bila dobra prilika za druženje s Hrvatima iz drugih regija.

Kao i lani, uspješnoj organizaciji i ovaj put pridonijela je Hrvatska samouprava naselja Mišljena, i njezini vijećnici, na čelu s predsjednikom Arnoldom Barićem, ujedno i članom Odbora za mladež i šport, te kulturnim i društvenim djelatnicima iz mjesta i okolnih naselja. Tako su i ove godine cjelodnevna športska nadmetanja navečer nastavljena zajedničkom večerom, druženjem, prigodnim kulturnim programom i zabavom u mjesnom domu kulture.

Na dvorištu se okupljalo dok su se pekli odojci, šaran na ražnju i kuhao grah u glinenim loncima, a nudila se i dobra kapljica vina. U programu je nastupio KUD «Baranja», a za dobro raspoloženje pobrinuli su se tamburaši gostujućega društva.

Uz dobru organizaciju i još boljeg domaćina, i ovaj turnir nametnuo je nekoliko pitanja za budućnost. A to je kako sastaviti ekipe, trebaju li one biti županijske reprezentacije ili mjesne ekipe koje predstavljaju svoju županiju. Treba li svake godine pozivati iste ekipe, ili se mogu prijaviti svi zainteresirani, ali onda valja organizirati županijske kvalifikacije ili natjecanje organizirati u drugom sustavu, naprimjer na ispadanje. Kako je i ove godine bilo aktivnih nogometaša s jedne strane, i pravih amatera, koji nogomet igraju isključivo iz razonode, postavlja se pitanje tko može igrati. Osobno mislim da i jedni i drugi, ukoliko svi. Međutim bilo bi važno razmisliti o tome kako bi ovaj nogometni turnir bio još uspješniji, možda i masovniji.

S. B.

Suradnja Zadra, Serdahela i Pečuha

Suradnja između Hrvatske osnovne škole Katarine Zrinski u Serdahelu i Sveučilišta u Zadru započela je 2002. g. Otada svake godine 20 studenata odjela za izobrazbu učitelja i odgojiteljica hospitira tjedan dana u serdahelskoj ustanovi, odnosno održava ogledne sate. Suradnja je nastala zato da se studenti povežu s iseljenim i urođenim Hrvatima, da upoznaju manjinsko školstvo izvan granica, a djeca koja uče hrvatski jezik imaju mogućnost vježbati svoje znanje u izvornoj sredini i upoznati se s ljepotama matične domovine. Tako dvadesetero djece svake godine tjedan dana ljetuje u Zadru i bude smješteno u studentskome domu. Tijekom šest godina suradnja je učestala, zadovoljne su obje strane. Ravnateljica serdahelske ustanove Marija Bišković Tišler i koordinatrica metodičke prakse Sveučilišta Smiljana Zrilić iz godine u godinu proširuju krug međusobnog upoznavanja. Dok su u početnim godinama studenti samo hospitalirali, sada već aktivno sudjeluju na satu, surađuju i u nekim školskim priredbama. Zadarsko sveučilište s istim odjelom dobro surađuje i s katedrom kroatistike Sveučilišta u Pečuhu. Kako bi porazgovarali o novim vidovima suradnje obje ustanove, rektor Sveučilišta u Zadru prof. dr. Ante Uglešić i pročelnik odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja dr. Robert Bacalja 26. veljače posjetili su osnovnu školu u Serdahelu, a sutradan katedru kroatistike u Pečuhu i Hrvatski znanstveni zavod. Na posjetu bilo je riječi o daljnjoj suradnji. Predstavnici zadarskoga sveučilišta pozvali su serdahelske nastavnike da posjete njihovu visokoškolsku ustanovu i upoznaju se s njezinim radom. U Pečuhu je dogovoreno da će Stjepan Blažetin nekoliko puta održati predavanje o književnosti Hrvata u Mađarskoj na zadarskom sveučilištu.

HÉVÍZ – Početkom ožujka čelništvo grada primilo je predstavnik Bjelovarsko-bilogorske županije kako bi raspravljali o mogućnostima suradnje. Izaslanstvo iz Hrvatske predvodili su župan Miroslav Čačija i načelnik grada Čazme Dinko Pirac. U ulozi domaćina gradonačelnik Árpád Vertes u svome pozdravnom govoru spomenuo je prošlogodišnji prvi susret i izrazio želju za učvršćivanjem odnosa. Govorio je o dosadašnjim međunarodnim vezama grada, a spomenuo je više razloga zbog čega bi mogli gradovi Hévíz i Čazma ubuduće surađivati, među ostalima zajednički istup na europskim natječajima radi poboljšanja turizma u svojim gradovima.

Pokladna zabava u Andzabegu

U subotu, 21. veljače, u ime glavnog organizatora predsjednica Hrvatske manjinske samouprave u gradu Andzabegu (Érd) prof. Dubravka Kubatov povodom ovogodišnje (već šeste u nizu) tradicionalne hrvatske pokladne balske zabave, priređene u veoma atraktivnom restoranu Fesztál (Érd, Alsó u. 1–3), pozdravila je goste, među njima andzabeškoga gradonačelnika Andrása Mészárosa, ministarskog savjetnika Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti Davora Pomikala te atašecicu za medijska, kulturna i manjinska pitanja Nedu Milišić, članove mješovitoga komornoga zbora «Veseli slavuj» te zabavljače večeri, tamburaški sastav «Bačka» iz Gare.

Okupljene je goste pozdravio i gradonačelnik A. Mészáros koji izrazio svoje zadovoljstvo što se u njihovu višenarodnosnome gradu utemeljilo više manjinskih samouprava, među njima i hrvatska, koja već više godina, organizirajući razne kulturne programe, postaje čimbenikom zajedničkog društvenog života, udovoljava ne samo hrvatskom žiteljstvu nego i suvremenim zahtjevima većinskog stanovništva.

Ovogodišnju je zabavu zapravo otvorio zbor «Veseli slavuj» koji je izveo omiljene naše narodne: Kolo igra, tamburica svira, Vesela je Šokadija, Sinoć kad je pao mrak, Ej, što ću, nane, Tebi, majko, misli lete i novo-komponiranu Otvor, ženo kapiju. Njihov je stalni glazbeni sastav harmonika Ladislava

Tornjošija, tamburica Franje Čepelsigetija i kontra-tambura nastavnika Edmunda Bende. Kako bi izvođenje bilo što uspješnije, ovoga puta im se priključio i orkestar Erharda Bende «Bačka».

Shodno je znati da je tijekom 2006. godišnjih manjinskih samoupravnih izbora u osobi predsjednika Hrvatske manjinske samouprave u Andzabegu došlo do promjene, naime umjesto prethodnog dužnosnika Stipana Kubatova, koji je inače izabran za zastupnika gradske mjesne samouprave, na njegovo je mjesto došla supruga, profesorica hrvatskog, njemačkog, francuskog i engleskog jezika Dubravka Kubatov. Gosp. Stipan je podrijetlom iz mješovite hrvatsko-mađarske obitelji iz Baje, a gđa Dubravka iz hrvatske obitelji u Zagrebu. Obitelj Kubatov se s djecom – Marko, Sven, Leni – prije petnaestak godina nastanila u Andzabegu. Saznali smo da su se u našoj andzabeškoj samoupravi organizirali i berbeni balovi, ivanjanska slavlja, «kolinje», mise na hrvatskom jeziku. Postoji nakana i želja da se u jednome školskom razredu pokrene nastava hrvatskoga jezika.

Na koncu, ali ne u posljednjem redu, zanimljivo je napomenuti da u tome gradu ima 300-ak hrvatskih prezimena. Većina njihovih nositelja, nažalost, zaboravila je svoj materinski jezik, ali stariji svijet, pogotovo oni koji stanuju u četvrti zvanj Staro selo (Ófalu), zna hrvatski.

M. Dekić

Fašange u Katolju

Odavno se gaji ovaj običaj u Katolju. Nekada su u ovo pokladno doba samo žene išle u podrume u planinu, i tamo se veselile.

Prije desetak godina ovaj je običaj obnovljen. Svake su godine Katoljci oblačili narodnu nošnju i zajedno fašangovali. Tako je to bilo i ove godine, 21. veljače. U 16 sati okupljali smo se pred domom kulture s našim gostima, članovima KUD-a Baranja. Nažalost, svake godine uvijek manje i manje ima onih koji se zanimaju za ovaj lijepi običaj. Zato smo odlučili da ovaj put ne idemo u planinu, samo se prošetamo kroza selo.

Uz pratnju orkestra Baranja otišli smo do Kasapovićeve trga. U njegovoj blizini palila lomača se i plesali smo veliko i veselo kolo oko vatre. Osim toga jedan časni domaćin, Stanko Polić, pred svojom kućom čekao nas je s okićenom stolom, i ponudio mile goste rakijom, vinom i kolačićima, da nas malo ugrije. Tako ugrijani, uz pjesme i glazbu obišli

smo sve selo. Kad smo stigli u dom kulture, već su se okupili i stariji i mlađi, pa čekali nastup KUD-a Baranje, koji je otplesao nekoliko koreografija. Zatim je slijedila zajednička večera, svatko je stavio na stol što je donio od doma: kobasice, kolačiće, vina, sokove, i međusobno su se nudili. Nakon večere program se nastavio s plesom, Đuro Jerant nas je naučio na neke nove korake. S mladim baranjskim plesačima dobro smo se osjećali, momci i odrasli veselo su pjevali, a orkestar ih je pratio. Zabava je trajala sve do pola noći.

Organizatori su očekivali više osoba, no oni koji su tamo bili, mnogo su plesali i veselili se. I tako je proteklo ovo veče. Nadamo se da ćemo se nagodinu opet družiti u sklopu ovoga lijepog običaja.

Ružica Kovačević Ivanković

KAPOŠVAR – Početkom ožujka u tamošnjoj Hrvatskoj manjinskoj samoupravi dogodile su se izmjene glede osobe predsjednika. Marko Kovač, bivši predsjednik, zaposlio se kao državni javni službenik i trebao se odreći svoje dužnosti u samoupravi. Za predsjednika je izabran Tibor Čuč, bivši dopredsjednik samouprave. Prema riječima novog predsjednika, u djelovanju organizacije ništa se neće mijenjati, nadalje će se održavati za 2009. godinu predviđeni programi. Npr. 21. ožujka gostovat će Hrvatsko kazalište iz Pečuha, a 28. bit će priređen Dan manjina u gradu, na koju su manifestaciju pozvali kulturno društvo iz Sumartona.

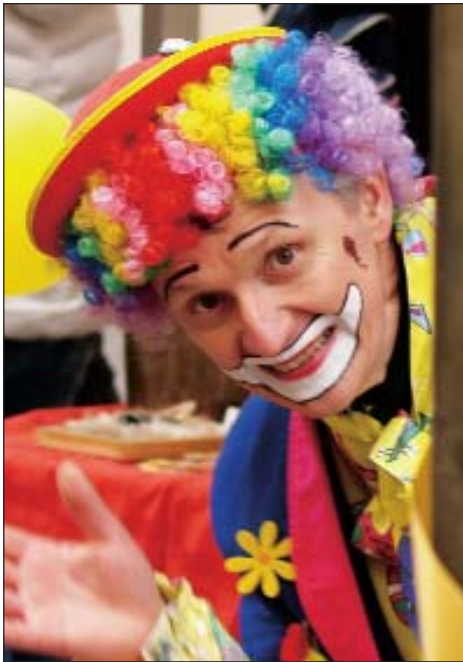
SUMARTON – Tamburaški orkestar «Sumartonski lepi dečki» ponovno se priprema na Festival tamburaške glazbe «Kre Mure i Drave», koji se svake godine priređuje u Međimurju. Orkestri se mogu javiti s izvornom odnosno novoskladanim pjesmom. Ove je godine za tamburaše glazbu napisao poznati pjevač i glazbenik Martin Srpak, uglazbivši pjesmu Ruže Pokolić. Tamburaši su 15. ožujka bili u studiju na snimanju u Donjem Kraljevcu, naime pjesma će se puštati na radiju Studio M (medijski pokrovitelj festivala) i slušatelji mogu glasovati za njih, a za mjesec dana tamburaški sastavi moći će izvesti i uživo nove skladbe, gdje će ih ocijeniti stručno povjerenstvo.

LENDAVA, SUMARTON – Kulturno-umjetničko društvo iz Sumartona još lani se povezano s Hrvatskim kulturnim društvom Pomurja iz Lendave, čiji je tamburaški sastav nastupao na programu „Vino i tambure”. Gostovanje tamburaša uzvratili su i „Sumartonski lepi dečki” 7. ožujka na Tamburijadi, priređenoj za tamburaške orkestre iz Slovenije u lendavskom kazalištu.

SERDAHHEL – Već po tradiciji, u organizaciji mjesne samouprave, potkraj veljače u Fedakovoj kuriji priređena je izložba vina. Ovaj put su se prijavili vinogradari iz mjesta i okolnih naselja s 44 uzorka s različitim sortama. Kakvoću vina ocijenili su stručnjaci vinogradarstva i vina dr. Dénes Pálfi, József Kupó i Zoltán Simon, i u odnosu na prošlu godinu dodijelili su više zlatnih priznanja, što pokazuje da vinogradari sve više pripaze na kakvoću, kvalitetu. U kategoriji bijelih vina zlato je dodijeljeno Miklošu Prosenjaku, Antalu Hederiću, Jožefu Hansu, Ferencu Androciju i Zoltanu Štricu; u kategoriji crnih vina zlato su primili Mikloš Prosenjak i Stjepan Mederi. Za najbolje serdahelsko vino priznanje je uručeno Zoltanu Štricu.

Međunarodni riječki karneval

U organizaciji Glavnogradske samouprave grada Budimpešte, skupina hrvatskih zastupnika boravila je tri dana u Hrvatskoj, gdje su posjetili i svečanu povorku Riječkog karnevala.

Ove godine, zaredom 27. put, organizirali su tradicionalni Riječki karneval, koji traje od 17. siječnja sve do 25. veljače. U tom razdoblju, koje obuhvaća malo više od mjesec dana, potkraj svakog tjedna pretežito se organiziraju razna veselja, izložbe, nastupi, balovi i razni smiješni programi. Kako sam prelistala kalendar programa, stala sam kod jednog vrlo interesantnoga, ali ujedno i smiješnog naslova: Maškarni autoreli Pariz–Bakar, što je tradicionalna manifestacija održavana od 1990. godine u organizaciji Autokluba „Rijeka“, kao parodija na svjetski poznati reli „Pariz–Dakar“ i otada je prateća športska manifestacija Riječkog karnevala. Jedinstveni je to program u svijetu, gdje utrku voze motorizirane maškare iz različitih krajeva, gdje svi sudionici-natjecatelji, njihova pratnja i suci moraju biti maskirani, a posebna su priča njihova prigodno dekorirana vozila.

Da vidimo mali povijesni pregled nastanka danas već u Europi poznatog karnevala. Ova mesopusna tradicija u Rijeci datira još iz prapovijesti. Pojavom građanstva mesopust se interpretirao i kao karneval, te postaje tradicionalan oblik zabave, opuštanja, reagiranja na život. Ti običaji na ovim prostorima vuku korijene još iz davnine kada su, po narodnoj predaji, tzv. „grde maske“ urnebesnim veseljem rastjerivale sile zla, prizivajući proljeće, slaveći rađanje novog života. Zvončar, kakvog danas vidimo, istovjetan je onom koji je pred toliko stoljeća hrabro branio svoju grud u najezde Turaka.

Još prije sto godina Rijeka je živjela svoj karnevalski život snažnije od bilo kojega grada u ovom dijelu Europe. Organizirale su se karnevalske povorke i karnevalski balovi u kojima su sudjelovali austrijsko i mađarsko plemstvo, ruske kneginje, njemački baruni, grofice i grofovi iz cijele Europe. Ustrojavale su se i priredbe kao npr. vrlo uvjerljivi „Praz-

nik cvjeca“ u kazalištu, kada su se pozornica i prizemlje pretvarali u veliku plesnu dvoranu. U današnjim se vremenima ne samo čuvaju nego se i rađaju nove tradicije kroz nove doživljaje, nove veselice, nove maske i nova vremena. Te su zabave organizirane, osmišljene i prilagođene današnjim uvjetima. Kada su 1982. godine riječkim Korzom u organizaciji Turističke zajednice prošetale tri maskirane skupine, („Lako ćemo“, „Pehinarski feštari“ i „Halubajski zvončari“), nitko nije ni predvidio kakav će razmjer tijekom godina poprimiti sad već tradicionalni Međunarodni riječki karneval. Godine 1990. maskiranu povorku na Korzu pratilo je osamdesetak tisuću ljudi, a 1994. to je bio pravi spektakl: sto tisuća gledatelja i oko četiri tisuće maski iz zemlje i inozemstva, što je bio povod primanja Rijeke 1995. godine u punopravno članstvo Europske udruge karnevalskih gradova – FECC-a. Riječkom karnevalu 2001. godine sudjelovale su 72 dječje karnevalske skupine sa 4.200 sudionika i 144 karnevalske skupine odraslih s deset tisuća sudionika iz 12 zemalja svijeta, koje je pratilo 110 tisuća gledatelja. Time se Riječki karneval potvrdio kao jedan od većih u Europi. Karnevalski događaji grada Rijeke osebujan su spoj europskoga građanskog karnevala, prije svega venecijanskog i austrijskog te elemenata folkloru i mitologije starih Slavena. Uronjen u stoljetnu tradiciju, Međunarodni riječki karneval zadnjih je godina Rijeci, regiji i Hrvatskoj dao prepoznatljiv događaj i dojmljiv hepening kojem se odazivaju mnogobrojne maškare, organizirane karnevalske skupine, sudionici, gledatelji i glasila, te mnogobrojni uzvanici iz zemlje i inozemstva.

Na završnu svečanost, na međunarodnu maškarnu povorku, koja se održala zadnje nedjelje prije velikog posta (22. veljače), stigli su gosti i sudionici iz raznih krajeva Hrvat-

ske, a jednako tako i iz susjednih zemalja. Tako u organizaciji Glavnogradske samouprave grada Budimpešte, skupina hrvatskih zastupnika boravila je tri dana u Hrvatskoj, gdje su posjetili i svečanu povorku Riječkog karnevala. Ja sam bila prvi put na karnevalu i bila sam očarana tamošnjim prizorom jer nikad prije nisam vidjela sličnu povorku i šarolikost maski. Bilo mi je jako zanimljivo da od najmlađih sve do najstarijih su obukli različite vrlo kreativne maske, počevši od raznih povrća sve do obitelji Flinstone. Svi su bili jako kreativni, smiješni. Ne samo sudionici nego i gledatelji su bili obučeni, osobito djeca, koja su bila najslađa u cijeloj povorci. Nakon dužeg kišnog razdoblja, vrijeme je bilo toplije, a sramežljivo zimsko sunce na Korzo izmamilo je rekordan broj gledatelja – 120-ak tisuća ljudi pratilo je više od osam tisuća sudionika u 97 maskiranih skupina sa 74 alegorijska kola. Skupine su jedna za drugom obilazile središte grada i stale kod svake pozornice gdje su se prikazale. Karneval je bio prekrasan, svi su uživali u velikoj gomili ljudi i veselju. Svi su stigli doma s doživotnim dojmovima.

Bea Letenyei

Pisma čitatelja

Pročitavši tekst (čitatelja) Ivica Đuroka u Hrvatskom glasniku (19. ožujka 2009), moram mu odati priznanje i čestitati na savladanoj temeljnoj literaturi svoje struke (što se valjda s pravom može i očekivati od njega). Ipak me iznenađuje odakle mu moralnoga uporišta da perefriziranim citatima od Aristotela, preko Kanta do Eisemanna, obmanjuje javnost hrvatske zajednice u Mađarskoj podmetanjima, objedama i iskonstruiranim lažima u vezi s radom i djelovanjem Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, nazivajući suradnike ove ustanove Hrvatske državne samouprave (radi čitatelja napominjem da su svi odreda u honorarnom, dakle ne u stalnom radnom odnosu), ni više ni manje nego oligarhijom. (Oligarhija prema rječniku hrvatskoga jezika = 1. nepropusni sloj najmoćnijih ljudi u državi, 2. državni poredak u kojem svu vlast drži mali skup moćnih ljudi u društvu). A ta je zhaovska „oligarhija“, na čelu sa mnom koji sam „neobjektivan i nekorektan“, trn u oku dr. Ivici Đuroku, jer da ona nema osjećaja odgovornosti prema zajednici koju zastupa, a gonjena je jedino „častohlepljem, vlastohlepljem i pohlepom“. A sve je to učeni kolega u svome pismu izrekao, pa i puno više toga, u istom tonu, e da bi mu – tko ga ne poznaje – možda i povjerovao. A njegov je revolt očito izazvala jedna moja rečenica iz rasprave na skupštini o radu ZZHM-a, koju je istrgnuvši iz konteksta svojevoljnom interpretacijom koristio kao plašt za prikrivanje tobože nanese uvrede njegovoj znanstveničkoj sujeti i časti. Naime govoreći o nužnosti materijalnog podupiranja i stvaranja uvjeta za izobrazbu i zapošljavanje hrvatskoga znanstvenog podmlatka u Mađarskoj posebno sociologa, pravnika i ekonomista – kako bi se postojeća stručna i dobna kadrovska struktura promijenila, a u interesu svestranijeg i cjelovitijeg djelovanja te institucije – apelirao sam na zastupnike da podržavaju ZZHM u oživotvorenju takvih ciljeva. Na temelju rečenoga, očito brkajući lončiče, PhD sociolog-politolog dr. Ivica Đurok zaključuje, prodavajući maglu u svom poznatom stilu, kako ja „ne znam da Hrvati u Mađarskoj imaju ekonomiste, sociologe, politologe, liječnike i ljude drugih zvanja, a to govori o tome da ta ustanova ne prati znanstveni život, ne prati znanstvena istraživanja, sama ne istražuje i nije voljna druge uključiti u rad ove ustanove“. Previše je (od laži) ako je i od Ivica Đuroka. Stoga ga pozivam neka mi

navede imena hrvatskih znanstvenika u Mađarskoj (uključujući i njega samoga) čije su znanstvene publikacije, sudjelovanje u radu znanstvenih skupova i projekata ZZHM-a odbijeni. Što se pak organizacijske strukture ZZHM-a tiče nju je sugeriralo onovremeno čelništvo Hrvatske državne samouprave i odobrila skupština u kojoj je sjedio kao zastupnik u više mandata (primajući paušal u iznosu honorara što ga dobivaju suradnici ZZHM-a) i kao što je dr. Ivica Đurok bio i (razvlaštenim) ravnateljem i do dana današnjega (na papiru i u sudskom registru) postojećega Hrvatskoga instituta (Croatian Institut). Uvaženi kolega Đurok dobro zna (kako i ne bi znao kada smo o tome ne jednom, zadnji put prije mjesec dana, poduže razgovarali) da ni postojeća organizacijska struktura niti stručni profil nisu vječni, te da smo otvoreni za (konkretne) prijedloge i sugestije, ali ne i za trabunjanja i promociju lažnih proroka. I da budem dokraja jasan. Među pripadnike hrvatske zajednice u Mađarskoj (pa i u Pečuhu) ubrajam sve one svoje sunarodnjake bilo kojega zanimanja i zvanja (uključujući i znanstvenike raznih profila) koji svoju pripadnost našoj zajednici iskazuju upisom svoje djece u hrvatski vrtić, školu, koji sudjeluje u društvenom i kulturnom životu te zajednice, kojima je stalo do hrvatskog jezika i kulture, i uopće da postoji i opstoji ta zajednica. Naime smatram da su Hrvati dovoljno integrirani u mađarsko društvo, te da bi bilo već krajnje vrijeme da nataložene i u gene usade komplekse manje vrijednosti uklanjamo u skladu s europskim standardima. Stoga ne ubrajam među (znanstvene) prioritete izradbu registra za evidentiranje znanstvenika s hrvatskim krvnim zrcima koji nikako da pronađu put za osobno uključivanje u neki od postojećih vidova djelovanja hrvatske zajednice u Mađarskoj. Budući da je Mađarska među državama potpisnicama Opće deklaracije o ljudskim pravima, predlažem dr. Ivici Đuroku da vlastite (znanstveničke i ine) frustracije umjesto blaćenja drugih pokuša uskladiti s porukom sljedećih članaka spomenute deklaracije u odnosu na hrvatsku zajednicu u Mađarskoj:

Svatko ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja (čl. 19).

Svatko ima pravo slobodno sudjelovati u kulturnom životu zajednice (čl. 27).

Svatko ima dužnosti u zajednici (čl. 29).

Ernest Barić

BARČA – I ove će godine biti priređen Međunarodni sajam u Barči. Za gospodarsko i trgovačko predstavljanje 13. sajma mjesto će osigurati Srednja škola „Ferenc Széchenyi“. Lanjski je sajam imao vrlo velike moralne uspjehe, a uspješnim su ga smatrali i izlagači. U 2009. g. sajam bi bio trodnevan s mnogo kulturnih programa i, prema očekivanjima, održao bi se od 5. do 7. lipnja, o čemu samouprava raspravlja ovih dana.

Treće ovogodišnje prelo u Kaćmaru

U subotu, 28. veljače, u organizaciji Hrvatske manjinske samouprave, i u Kaćmaru je održano Bunjevačko prelo. U prepunoj gostionici Kun goste je zabavljao orkestar „Veseli Udvarci“, a pratilo je i solisticu Anet Balažić koja je izvela preljsku pjesmu „Kolo igra, tamburica svira“. Zatim je Grgo Išpanović, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave, pozdravio sve nazočne, među njima Vesnu Njikoš Pečkaj, konzul geranticu Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, Angelu Šokac Marković, predsjednicu Bačvanskog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj, Endrea Pála, načelnika sela Kaćmara, Anicu Petreš Nemet, predsjednicu Hrvatske samouprave grada Budimpešte, Hrvatsku izvornu grupu iz Budimpešte pod vodstvom Eve Išpanović, predstavnik KUD-a „Ivan Goran Kovačić“ iz Velike (Hrvatska), seoske vijećnike, te goste iz Aljmaša, Baje, Čavolja, Segedina, koji su došli da svojom nazočnošću doprinesu uspjehu ovogodišnjega prela, trećega zaredom ove godine u Kaćmaru. Nakon predsjednikovih pozdravnih riječi uslijedio je program polaznika dječjeg vrtića, koje su pripremile odgojiteljice: srednju skupinu Andrea Vaš-Zelić, a veliku skupinu Lola Pančić-Tóth. Učenike hrvatskog kružoka mjesne osnovne škole, koji su otpjevali nekoliko pjesama i prikazali nekoliko bunjevačkih plesova, pripremila je učiteljica Margita Tupčija-Išpanović. Učenici plesnog kružoka izveli su Momačko kolo u bunjevačkoj narodnoj nošnji, a pripremila ih je Anica Matoš, nastavnica hrvatskoga jezika.

Hrvatska izvorna grupa iz Budimpešte s velikim je uspjehom prikazala nekoliko koreografija, nakon čega je slijedio bal, a dobro raspoloženje potrajalo je sve do zore.

*Tekst: Teza Vujkov Balažić
Slike: Laslo Balažić*

Mala izložba u lukoviškoj knjižnici

Novcem dobivenim od natječaja planiramo u seoskoj knjižnici urediti živi izložbeni dio, manji stalni postav narodne nošnje s prikazom tekstilnoga blaga, kaže za Hrvatski glasnik Margita Ese, predsjednica lukoviške Hrvatske samouprave i voditeljica KUD-a Drava. U dogovoru s mjesnom samoupravom radimo trenutno na tome. Dobili smo sredstva putem natječaja naziva „U fokusu javno obrazovanje”. Ta mala izložba bila bi sastavni dio odgojnoga rada u knjižnici koja ima velik fond knjiga i uređena je onako kako bi pozavidjeli i manji gradovi.

LUKOVIŠĆE – KUD Drava, čiji je umjetnički voditelj Lénárd Traum, svakoga petka ima redovite probe. Spremaju se za nastup 18. travnja u Starinu i Sopju, u sklopu ovogodišnje priredbe Podravsko proljeće, a 25. travnja nastupaju u Barči na Danu narodnosti. Planiraju i ove godine, zajedno s tamošnjom Hrvatskom samoupravom, prirediti okupljanje folklorišta pod nazivom Lukoviško proljeće. Iza njih je godina s mnogo priredaba, tako nastupi na Danu sela, Danu umirovljenika, Danu raseljenih Lukoviščana. KUD Drava odnedavno ima i svoj vlastiti orkestar. Njega čine bivši osnovnoškolci, četvero mladića koji vješto sviraju.

LUKOVIŠĆE – Kako saznajemo, šestero učenika osmoga razreda lukoviške osnovne škole marljivo se spremaju za jezični ispit s nastavnicom Biserkom Bratner. Dio troškova jezičnog ispita snosi tamošnja Hrvatska samouprava koja iznimno dobro surađuje s mjesnom školom pri ostvarivanju mnogobrojnih hrvatskih sadržaja u selu.

BAJA, Vancaga – Natječaj za ravnatelja. Gradska samouprava u Baji raspisala je natječaj za ravnatelja Općeprosvjetnoga središta na Vancagi. Riječ je o ustanovi u okviru koje djeluju vrtić, osnovna škola, s tim da obavlja i zadaću javne prosvjete, a posebnost joj je predmetna nastava hrvatskoga jezika. Baš zbog toga, uz propisanu stručnu spremu i petogodišnje stručno iskustvo, prednost imaju natjecatelji s poznavanjem hrvatskoga jezika. Bira se ravnatelj s petogodišnjim mandatom, na razdoblje od 16. kolovoza 2009. do 31. srpnja 2014. godine. Kako smo saznali, na raspisani natječaj prijavit će se i Joso Ostrogonac, sadašnji ravnatelj te ustanove.

Natječaj

za voditelja i grupovođe
Državnog tabora hrvatskoga jezika i kulture
na otoku Pagu u Vlačićima

Kandidat ima pravo prijaviti se na jedan ili oba termina. Dužan je dati, priložiti uza svoju prijavu, koncepciju organiziranih sadržaja pojedinog tabora ili za određene radne grupe (s posebnim naglaskom sadržaja njegovanja materinskog jezika) s predviđenim troškovnikom programa. Voditelj tabora za posao će dobiti honorar od HDS-a, koji će biti određen naknadno na temelju kandidatove izražene potražnje.

Termini tabora:

- I. tabor: 28. lipnja–5. srpnja 2009.
- II. tabor: 5. srpnja–12. srpnja 2009.

Uvjeti stručne spreme kandidata jesu:

- Visokoškolska, fakultetska sprema
- Vrlo dobro znanje hrvatskoga jezika
- Praksa u organiziranju i vođenju tabora ili sličnih sadržaja.

Rok prijave: 2. travnja 2009.

na adresu: Hrvatska državna samouprava
(Országos Horvát Önkormányzat) 1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24.
ili e-mailom: muity.hrsamouprava@chello.hu.

Oglas za škole

Hrvatski tabor u Vlačićima

Hrvatska državna samouprava (HDS) poziva sve dvojezične hrvatske škole i škole u kojima se hrvatski predaje kao predmet da prijave svoje učenike 5–8. razreda (prijava na temelju pravilnika o polaznicima) za sudjelovanje u Državni tabor hrvatskoga jezika i kulture u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj na otoku Pagu u Vlačićima.

- I. termin tabora: 28. lipnja–5. srpnja 2009. (nedjelja–nedjelja)
- II. termin tabora: 5. srpnja–12. srpnja 2009. (nedjelja–nedjelja)

Cijena sudjelovanja u taboru (smještaj, prehrana, troškovi zanimanja): **15.000 Ft/osoba.**

Rok prijave: 2. travnja 2009.

Nastavnici pratitelji dužni su voditi sekcije i zanimanja po koncepciji tabora.

Pratitelji će se birati po određenom broju djece (10 učenika po 1 pratitelj), prvenstveno iz škola s većim brojem polaznika u tabore.

Prijaviti se možete pismeno na adresu: Hrvatska državna samouprava, 1089 Budapest, Bíró L. u. 24.

E-mailom: muity.hrsamouprava@chello.hu

Pravilnik o polaznicima:

1. Prijaviti se mogu samo škole gdje se predaje hrvatski jezik.
2. Učenik mora biti uključen u nastavu hrvatskoga jezika (predmetna nastava, kružok).
3. Učenik je sposoban komunicirati na hrvatskom jeziku.
4. Učenik treba ispuniti **prijavni list** (www.horvatok.hu).
5. Ako sudjeluje učenik koji ne udovoljava kriterijima, njegova se škola isključuje iz mogućnosti sudjelovanja iduće godine.